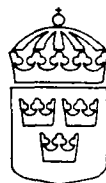

Riksdagens protokoll

1989/90:16

Tisdagen den 24 oktober

Kl. 14.30-17.22

Protokoll
1989/90:16

Förhandlingarna leddes till en början av andre vice talmannen.

Svar på frågor

1 § Återkallelse av motion

Andre vice talmannen meddelade att Margit Gennser i skrivelse den 24 oktober återkallat den av henne väckta motionen 1988/89:A609 Gratialpension till Curt-Erik Dahlborn.

Andre vice talmannen anmälde att han hade avskrivit denna motion.

Skrivelsen lades till handlingarna.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 16 oktober.

3 § Svar på fråga 1989/90:126 om policyn vid professorstillsättningar

Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Margit Gennser har frågat mig om regeringen har ändrat praxis vid utnämningen av professorer. Bakgrunden till hennes fråga är tillsättningen av en professur vid universitetet i Uppsala nyligen. En kvinna utnämndes där i konkurrens med sökande av det motsatta könet.

Som Margit Gennser väl vet bör jag inte här uttala mig om enskilda ärenden. Jag vill dock begagna tillfället att kortfattat redogöra för vad som gäller i fråga om tillsättning av professorer.

Först och främst gäller givetvis vad som sägs i regeringsformen om tillsättning av statlig tjänst. Avseende skall fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. Enligt högskoleförordningen 19 kap. 31 § (SFS 1988:1060) skall vid professorstillsättning särskild vikt fästas vid vetenskaplig och pedagogisk skicklighet.

Även jämställdhetsaspekten skall beaktas som saklig grund. Jämställd-

hetsaspekten finns således alltid med i bedömningen vid tillsättningen av en tjänst.

Praxis vid tillsättningen av professurer finns beskriven i Tore Sigemans nyligen avgivna betänkande (SOU 1989:30) om proceduren i samband med tillsättandet av detta slags tjänster. Han konstaterar där förekomsten av något som han kallar jämställdhetsintervallet. Därmed avser han den zon, inom vilken en manlig och en kvinnlig sökandes vetenskapliga och pedagogiska kvalifikationer är att betrakta som jämbördiga eller i det närmaste jämbördiga och där följaktligen jämställdhetskriteriet kan bli avgörande.

Rådande ordning möjliggör ett rimligt hänsynstagande till jämställdhetsaspekten. Den kan och bör vägas in som en bland flera omständigheter.

MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Vetenskaplig kvalitet är ett oeftergivligt krav. Så är det också med den enskildes rättssäkerhet.

Om tre sakkunniga anger att en viss sökande är den mest kompetenta, bör givetvis intervallet vara så snävt att det kan sägas vara obefintligt. Jämställdhetsintervallet är något som man kan ställa många frågor om.

Vilka överväganden är det man skall göra? Professorer är inte någon stor grupp i vårt samhälle. Är det professorerna totalt över hela landet som skall vara jämnt fördelade, eller är det professorerna inom ett visst fakultet, ett visst universitet eller i ett visst ämne?

Svaren på dessa frågor kommer nog att tyda på att när man använder sig av dessa kriterier hamnar man i ett intellektuellt moras. Det går inte att ta hänsyn till sakliga grunder när möjligheten finns att manipulera saktligheten. När det har funnits tre sakkunniga som har varit av samma åsikt är kvaliteten klar.

Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att jämställdhetsaspekten kan ha olika tyngd i skilda sammanhang. I vissa sammanhang kan man se på hur många kvinnor som är professorer på ett universitet eller en högskola, i andra sammanhang kan det vara skäl att titta på ett visst ämne eller en viss ämnesinriktning. Vi vet ju att det i vissa ämnen finns en dominans för kvinnor resp. män. Då kan det finnas anledning att ta hänsyn till jämställdhetsaspekten.

Man skall dessutom veta att för den typ av bedömningar som sker har det alltså sagts – på den punkten har jag anledning att respektera de beslut som riksdagen har fattat – att jämställdhetsaspekten är en saklig grund och skall vägas in. Om regeringen vid en bedömning av ett ärende finner att jämställdhetsaspekten bör tillmätas vikt, är det rimligt att regeringen fattar ett beslut även om det skulle gå emot de sakkunniga, som uppenbarligen endast har bedömt de andra sakliga grunderna.

MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att det i de flesta fall är mycket lätt att avgöra om man är man eller kvinna. Men i förhållande till vetenskaplig kvalitet och det arbete som skall utföras på ett universitet är det faktiskt inte kö-

net som är en saklig grund. Därför skall jämställdhetsaspekten endast tillmätas när allt annat är lika. När det finns exakt lika meriterade personer går det alltså att vara litet subjektiv.

När jag nu fick svaret att man kan ta hänsyn till det, det eller det har vi lämnat objektiviteten. Då finns det inte heller någon saklig grund. Det är mycket viktigt att fastställa detta, för det kommer att innebära problem vid våra universitet. I det här fallet är jag konservativ. Är sakkunnigutlåtandet enhälligt skall denna person anses vara bäst meriterad för ämbetet. Man skall inte misstänka Caesars hustru. Man kan t.o.m. tro att sådant leder till politiska tillsättningar.

Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Om det vore så att regeringen i varje ärende där de sakkunniga var eniga endast hade att medelst namnstämpel expediera deras beslut, skall man se till att man i riksdagen lägger fram förslag om en sådan ordning. Då skall man ändra på förfarandet med professorstillsättning. Det finns ingen anledning att upprätthålla ett system där regeringen representeras av en namnstämpel. Nu har vi ett system där regeringen tillsätter professurerna och där det finns en möjlighet att överklaga. Den som överklagar måste ha rätt att veta att det överklagande som läggs fram blir seriöst prövat och behandlat utifrån alla aspekter. Om en person då hävdar att jämställdhetsaspekten icke har blivit beaktad, är det regeringens skyldighet att beakta just detta vid behandlingen av ärendet. Det är en annan sak att jämställdhetsaspekten kan bli behandlad på olika sätt i olika sammanhang, och det är viktigt. Det är detta som ger den sakliga grunden. Annars vore det uteslutande fråga om en könsbestämning, och det vore mindre intressant att göra.

MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Detta är precis vad jag skall motionera om. Men det har faktiskt funnits en konsensus beträffande dessa frågor, nämligen att den vetenskapliga kvaliteten är det väsentliga, som politiker inte skall lägga sig i. Nu finns tydligen inte denna konsensus längre. Jag påpekar att detta gäller när de sakkunniga är enhälliga. Då brukar man inte heller överklaga. Så brukar det gå till i den akademiska världen.

Jag har nu också fått helt klart för mig att det som kallas för saklig grund numera är subjektiv grund. Ibland kan man använda sig av ett kriterium, ibland av ett annat som det faller sig.

Jag tackar statsrådet för svaret. Det var mycket nyttigt att få höra det.

Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Herr talman! Jag vill med en viss energi invända mot den slutsats som Margit Gennser drar i sitt inlägg.

Om tillsättningsgrunden uteslutande vore vetenskaplig skicklighet, skulle hennes resonemang vara riktigt. Men i begreppet saklig grund ingår förutom vetenskaplig skicklighet och pedagogisk skicklighet även jämställdhetsaspekten. Den skall också vägas in som en av dessa sakliga grunder. Det vore märkligt, om man i riksdagen skulle inrätta en sådan ordning att den som

känner sig orättvist behandlad skall förbjudas att anföra protest och överklaga.

Margit Gennser föreskriver faktiskt att de som känner sig misshandlade vid professorstillsättningar skall tåga still därmed. Min erfarenhet av det akademiska livet är att de professorer som inte får de poster de önskar i regel inte håller tyst och stilla. Jag har tyckt att det har funnits en viss stimulans i detta i vårt samhällsliv.

Under detta anförande övertog förste vice talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

MARGIT GENNSER (m):

Fru talman! Jag sade att man har litet olika normer. Men här gäller det sakkunniga som är eniga. De skall väga in både vetenskap och pedagogik. Det ena hänger ihop med det andra. Är man en bra vetenskapsman är man ofta en bra pedagog. Man kan inte bli en bra pedagog utan att kunna sitt ämne.

När det gäller hanteringen av jämställdhetsfrågan på andra ställen – jag har suttit med ganska mycket i personalärenden i kommunala sammanhang – har man alltid hållit på principen: allt annat lika, sedan kan vi väga in jämställdhetsaspekten. Den enskilde hamnar i en egendomlig situation. När man väljer vilken karriär man vill ägna sig åt, måste man se efter hur könsfördelningen är, om man skall kunna nå topp tjänsterna. Könet blir i det fallet relevant.

Jag tycker att det har varit en upplysande diskussion. Det är en fråga om negativ diskriminering, som man bör ta mycket allvarligt på. Detta har diskuterats mycket, t.ex. i USA.

Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Jag noterar att Margit Gennser avser att återkomma till riksdagen med en motion av innebörden att enhälliga sakkunnigutlåtanden inte får överklagas i fortsättningen. Av rättssäkerhetsskäl tycker jag inte att detta är helt tillfredsställande. Låt mig få framföra detta, fru talman.

MARGIT GENNSER (m):

Fru talman! Jag har talat om jämställdhetsskäl. Dessutom gäller det fall då det inte finns ett enda kriterium. Jag har sagt att den typ av hantering där jämställdhetsaspekten bedöms i förhållande till antalet professorer totalt i landet, inom viss fakultet, inom visst universitet och t.o.m. inom visst ämne är felaktig, också av rättssäkerhetsskäl.

Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Låt mig ytterligare tillfoga att jag har tagit jämställdhetskraven på allvar och sett det som viktigt att i mitt regeringsarbete företräda de ambitioner som riksdagen vid skilda tillfällen har uttalat för att åstadkomma en ökad jämställdhet mellan män och kvinnor.

MARGIT GENNSER (m):

Fru talman! Jag tillhör det kön som skall få favörer av den här diskussionen. På sin tid tillhörde jag också en mycket liten kull kvinnliga civilekonomer. Jag tror att man får se på det här på ett helt annat sätt. Det tar naturligtvis tid, innan vi bland företagsledarna får lika många kvinnor som män. Allt tar sin tid. Det bästa jämställdhetsarbetet gör man om man håller på kvaliteten och tror att kvinnor är lika bra som män. Det är de.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1989/90:16
24 oktober 1989

Svar på frågor

4 § Svar på fråga 1989/90:132 om kulturmiljövårdens beredskapsarbeten

Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Sylvia Pettersson har frågat mig hur jag ämnar hantera de problem för kulturmiljövården som uppstått genom att verksamheten inte såsom tidigare kan baseras på resurser avsedda för arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

Den bild Sylvia Pettersson har tecknat utifrån förhållandena kring fornvård och beredskapsarbeten är korrekt. För landets kulturmiljövård har de stora resurser som tidigare kanaliserats via beredskapsarbeten varit av mycket stor betydelse. När dessa resurser inte längre i samma omfattning står till buds, har problem uppstått.

För att lösa dessa bör olika handlingsvägar prövas. I viss utsträckning har sålunda de bortfallna beredskapsresurserna kompenserats med anslag till riksantikvarieämbetet. I budgetberedningen inför år 1990/91 prövas också förutsättningarna för ytterligare anslagsökningar till riksantikvarieämbetet. Jag är emellertid inte beredd att nu redovisa något ställningstagande i detta avseende.

Det är emellertid inte realistiskt att räkna med att beredskapsmedlen i det korta tidsperspektivet oavkortat skall ersättas med kulturpolitiska reformmedel. Det är också långt ifrån självklart att den omfattning och inriktning som t.ex. fornvården, genom samordningen med sysselsättningspolitiken, fick på 1980-talets början var den ur alla synpunkter mest lämpliga. Bl.a. kommunernas ansvar och inflytande över verksamheten bör i framtiden beaktas i högre grad.

Enligt min och arbetsmarknadsministerns gemensamma uppfattning behövs dock frågan om kultur- och arbetsmarknadspolitikens framtida samordning ses över i särskild ordning. Jag räknar med att återkomma till detta i budgetpropositionen 1990.

SYLVIA PETTERSSON (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka kulturministern för svaret, och jag noterar att vi i stort sett är överens.

Intresset för att bevara vårt kulturarv ökar. Det beror säkerligen delvis på att vi lever i en värld som är stadd i snabb omvandling, och den snabba förändringen föder behov av förankring i hembygden. Kunskap om det för-

Svar på frågor

flutna är viktigt för en bra samhällsutveckling. Om vi inte vet varför dagens samhälle ser ut som det gör, kan vi inte skapa ett bättre morgondagens samhälle. Det finns ett engagemang hos såväl organisationer som enskilda som vi bör se som vår uppgift att uppmuntra och ta till vara.

Mot den bakgrunden kan man helt enkelt inte acceptera den utveckling som vi har sett på kulturminnesvårdens område. När vi hade ekonomisk kris och stor arbetslöshet tog vi hand om våra kulturminnen. Nu har vi i stort sett kommit till rätta med problemen. Vi har ekonomisk stabilitet och nästan ingen arbetslöshet. I det läget säger vi: Nej, svenska folk, vi har inte råd att sköta våra fornlämningar på ett anständigt sätt.

Vad tror kulturministern att människorna ute i landet tänker om oss när de får höra sådant här? Staten har aktivt stimulerat ett ökat folkligt engagemang för kulturmiljövården, och på många håll har man svarat positivt på det.

Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON:

Fru talman! Jag delar Sylvia Petterssons uppfattning om att vi behöver se till att få resurser för att kunna ta hand om våra fornminnen. Samtidigt tycker jag att det finns anledning att säga att om man genom att använda arbetsmarknadsmedel i vissa sammanhang kan forcera omhändertagandet av fornminnen och kulturminnen är det en fördel. I så fall skall man göra det. Jag tycker inte att det finns något skäl att ha en så fast låsning att man inte kan använda fornminnes- och kulturminnesvård som en tillgång när man har fluktuationer i fråga om arbetskraft.

Det finns också anledning – vilket jag sade i mitt svar – när man går tillbaka och tittar på 1980-talets början att notera att man i vissa sammanhang sannolikt fick en något dyrare vård än man hade behövt ha med ett annat system. Inom regeringen är vi därför angelägna om att lägga fram förslag om en genomgång av detta. Vi återkommer således till detta i budgetpropositionen.

I sak håller jag helt med om att vi behöver ha en god fornminnes- och kulturminnesvård även i framtiden.

SYLVIA PETTERSSON (s):

Fru talman! Jag kan hålla med kulturministern när han i svaret säger att det inte är realistiskt att alla beredskapsmedel oavkortat skall ersättas med kulturpolitiska reformmedel. Från år 1984 och fram till nu har 40 milj. kr. minskats till 10 milj. kr. I Stockholms län, som är rikt på kulturminnen, förlorade vi med en gång 4,5 milj. kr. år 1984; det blev 0. Alltsedan nedskärningen startade har diskussioner pågått om den framtida finansieringen. Alla har varit medvetna om att det är nödvändigt att skapa ett ordinarie anslag. Det kom litet pengar förra året, och det kanske kommer mera i år. Fortfarande tror vi att det kommer att vara för litet.

Vi förlitade oss på att regeringen skulle ägna denna fråga stor uppmärksamhet även i fortsättningen, och det förlitar vi oss på än. Jag hoppas naturligtvis på ett uppmuntrande besked i dag om en möjlig utveckling. Vi skall

väl inte behöva vänta till nästa arbetslöshetsperiod? Arbetslösheten brukar för övrigt ha en från kulturpolitisk utgångspunkt felaktig utbredning.

Prot. 1989/90:16
24 oktober 1989

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor.

5 § Svar på fråga 1989/90:114 om en inventering av narkotikamissbruket

Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Birgit Henriksson har frågat justitieministern om hon är beredd att fatta beslut om en landsomfattande inventering av narkotikasituationen och om hon kan tänka sig att använda den så framgångsrika "Luleå-modellen". Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) har regeringens uppdrag att följa utvecklingen av narkotikamissbruket. CAN bygger sina bedömningar på olika undersökningar liksom på analyser av olika typer av statistik. CAN har också ett regionalt rapporteringssystem som innebär att återkommande beräkningar görs av läget i olika delar av landet.

Enligt CAN:s bedömning har det inte skett någon dramatisk förändring av narkotikaläget under de senaste åren. Det experimentella missbruket har varit begränsat. Antalet missbrukare med gravt missbruk har också varit relativt konstant.

Det finns dock vissa tecken på att situationen har försämrats under det senaste året. Olika myndigheter har rapporterat om ett ökat missbruk av amfetamin och i viss utsträckning av kokain. Vidare har ett antal vårdenheter – i första hand i Stockholmsregionen – rapporterat att man fått en ökning av antalet unga intravenösa missbrukare.

Enligt en undersökning – Narkotika i Luleå 1988 – har antalet missbrukare ökat i Luleå från 321 personer år 1984 till 539 personer år 1988. Birgit Henriksson hävdar att om resultatet av denna undersökning generaliseras till att gälla hela landet skulle antalet kända missbrukare vara 68 000 i stället för de 10 000–14 000 som man brukar uppskatta antalet till.

Denna slutsats är dock omöjlig att dra eftersom siffrorna inte är jämförbara. Siffran 10 000–14 000 är baserad på en undersökning som gjordes av utredningen om narkotikamissbrukets omfattning (UNO). Den inkluderar inte alla dem som är kända för att de prövat narkotika utan enbart de som har ett s.k. tungt narkotikamissbruk. Med tungt narkotikamissbruk avsåg utredningen allt injektionsmissbruk oavsett frekvens, samt allt dagligt eller så gott som dagligt missbruk oavsett intagningsätt.

Även om det inte skett någon dramatisk ökning av narkotikamissbruket är läget allvarligt. I många andra länder har narkotikasituationen förvärrats påtagligt. En ökad internationell narkotikahandel utsätter också Sverige för ett växande tryck.

Statsministern angav i årets regeringsförklaring att regeringen i höst skall inleda en offensiv för att intensifiera kampen mot narkotika. Åtgärder mot missbruk bland ungdomar skall prioriteras.

Regeringen kommer inom kort att bilda en aktionsgrupp bestående bl.a. av cheferna för berörda myndigheter samt representanter för kommun- och landstingsförbunden. En av många uppgifter för denna aktionsgrupp blir att göra en noggrann genomgång och analys av narkotikaläget. Jag förutsätter att gruppen kommer att ta del av undersökningen i Luleå och att man initierar liknande eller andra studier om man finner att de undersökningar som görs i dag kan behöva kompletteras i något avseende.

BIRGIT HENRIKSSON (m):

Fru talman! Jag tackar socialminister Hultström för svaret på min fråga, trots att jag är något besviken på svarets omfattning.

Det är oerhört viktigt att snabbt och väl kunna kartlägga narkotikamissbrukets omfattning på ett så realistiskt sätt som möjligt. Det går inte med nuvarande metoder och resurser.

Vi vet att polisens resurser är otillräckliga, och det blir ännu svårare att bekämpa brott när man inte har en verklig bild av deras omfattning.

Jag tjänstgjorde som nämndeman vid tingsrätten i Köping när man för några år sedan rullade upp en till omfattningen djupt chockerande missbrukshärva. Polisen satsade alla resurser den kunde under en kort men intensiv period, och upptäckten av denna brottslighet blev alltså följden. Man tror nu att mycket av denna brottslighet har kommit tillbaka. Men hur skall man, socialminister Hultström, veta detta om man inte nu snabbt får en vettig kartläggning?

Varför är regeringen inte villig att använda Luleåmodellen? Den påvisar, tillsammans med erfarenheter från liknande försök i Köping, en helt annan situation än den som vi i dag har på papperet.

Socialminister SVEN HULTSTRÖM:

Fru talman! Som framgick av svaret menar jag inte att man inte skall kunna använda Luleåmodellen. Jag förutsätter tvärtom att den grupp som nu kommer att tillsättas bl.a. kommer att studera de resultat som man fått fram i Luleå. Om man sedan skall använda samma modell för att genomföra undersökningar över hela landet, eller om man kanske skall använda litet olika modeller, får i första hand den kommande aktionsgruppen själv diskutera och försöka ta ställning till.

Det är viktigt att påpeka att aktionsgruppen är ett uttryck för att regeringen fortfarande ser allvarligt på narkotikamissbruket. Regeringen anser inte heller att de åtgärder som hittills vidtagits är tillräckliga för att möta den händelseutveckling som vi nu har i vår omgivning.

Kommuner och landsting har stimulerats till att upprätta narkomanvårdsenheter och öppna mottagningar, och det har över huvud taget satsats ganska stora resurser under senare år på att bygga upp en mer aktiv vård och uppsökande verksamhet. Det är ganska viktigt att hålla i minnet att de åtgärder som har vidtagits resulterar i att det missbruk som tidigare varit dolt nu kommer fram i dagen. Det är bl.a. detta som Luleåundersökningen visar. Men man kan därav inte dra den direkta slutsatsen att det skett en motsvarande ökning av missbruket.

BIRGIT HENRIKSSON (m):

Prot. 1989/90:16
24 oktober 1989

Fru talman! Det som är bra med Luleåmodellen är just att den vänder sig till alla de människor som har med ungdomar att göra. Jag har under många år arbetat som klassföreståndare i högstadieskolor och i gymnasier. Jag vet hur svårt det är med elevvårdande uppgifter.

Jag har också arbetat inom de flesta nämnder i min hemkommun, bl.a. – dock inte samtidigt – i skolstyrelsen, socialnämnden och fritidsnämnden. Jag vet att vi många gånger, trots täta kontakter i elevvårdsärenden, inte kunnat få den verkliga bild som vi har behövt på grund av tystnadsplikter och annat. Luleåmodellen vänder sig till alla dessa grupper. I kommunerna behöver vi den modellen för att få en verklig kartläggning, och jag menar också att det är mycket bråttom.

Jag är rädd för att direktiven är alltför vaga. Det tar alltför lång tid, och regeringen utsäger inte klart att man vill använda sig av den här modellen.

Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Jag tycker att det är tillräckligt klart utsagt att aktionsgruppen kan använda sig av Luleåmodellen. Ett av syftena med att använda sig av den arbetsmodell som regeringen har för avsikt att genomföra, dvs. att man inte tillsätter en vanlig utredning utan inkopplar cheferna från de mest berörda myndigheterna, är att man inte skall gå långsamt fram. Det behövs åtgärder inom kort.

Jag tycker att det är att hårdra interpellationssvaret när man drar slutsatsen att det är ett avvisande av Luleåmodellen. Det är det inte. Men det kan också finnas andra undersökningsmetoder som man bör använda, och det får aktionsgruppen själv ta ställning till.

BIRGIT HENRIKSSON (m):

Fru talman! Jag vill tacka socialministern för det klarläggandet. Får jag tolka det så att man under hösten snabbt gör en verklig kartläggning?

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1989/90:128 om åtgärder mot sociala orättvisor

Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Jan-Olof Ragnarsson har frågat mig om regeringen tänker göra något åt de i landet växande ekonomiska klyftorna som ger upphov till så många sociala orättvisor och det ökande antalet socialbidragstagare.

Mellan åren 1981 och 1985 ökade antalet socialbidragshushåll i landet med ca 60 %. Därefter har antalet hushåll med socialbidrag legat relativt konstant. I vissa enskilda kommuner börjar däremot en sänkning av antalet bidragshushåll att märkas. I exempelvis Malmö stad finns för närvarande en sådan tendens.

Utmärkande för de senare åren har varit en stabil arbetsmarknad med en mycket god tillgång på arbetstillfällen, särskilt i storstäderna. Tidigare analyser som gjorts bl.a. av socialdepartementet har visat att omfattningen av so-

Svar på frågor

cialbidrag och arbetslöshet i stort sett följts åt. De senare åren har dessa förhållanden emellertid förändrats. Trots den mycket goda arbetsmarknaden ligger socialbidragen på en relativt hög nivå. Den låga arbetslösheten har således inte ännu haft några större positiva effekter på socialbidragsutvecklingen.

Det är självfallet otillfredsställande att det trots den goda konjunkturen finns ett stort kvarstående socialbidragsberoende. Det går dock inte att tolka den förhållandevis höga socialbidragsnivån som ett uttryck för växande ekonomiska klyftor i landet. Bakom beroendet av socialbidrag ligger i stället en lång rad olika samverkande faktorer. För att få större klarhet i orsakerna har socialdepartementet haft överläggningar med företrädare för socialtjänsten i storstäderna. Det har därvid framkommit att de åtgärder som bör sättas in ligger på flera olika plan.

En av de orsaker som angivits är att det bland socialbidragstagarna finns stora grupper som av olika skäl har allvarliga svårigheter att komma in på arbetsmarknaden. Regeringen har därför uppdragit åt socialstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen att ta initiativ för att stärka och utveckla samarbetet mellan socialtjänsten och arbetsförmedlingarna. Ett syfte med projektet är att åstadkomma ett gemensamt synsätt.

En grupp som, bl.a. på grund av bristande språkkunskaper, har svårigheter att hävda sig på arbetsmarknaden är flyktingar som kommit till Sverige. Inom arbetsmarknadsdepartementet pågår en översyn av reglerna för statens ersättning till kommunerna för flyktingar samt reglerna för bidraget till kommunernas svenskundervisning för invandrare. Syftet med översynen är att i ett nytt system skapa incitament för kommunerna att genomföra mer aktiva insatser för flyktingar.

Det står också klart att många familjer varit hänvisade till socialbidrag på grund av brister i kommunernas barnomsorg. Den förbättrade föräldraförsäkringen och den fortsatta utbyggnaden av barnomsorgen bör kunna leda till att allt färre familjer blir i behov av socialbidrag på grund av avsaknad av barnomsorgsplats.

Jag kommer även i fortsättningen att följa och analysera utvecklingen av socialbidragen och att vid behov föreslå regeringen att vidta ytterligare åtgärder.

JAN-OLOF RAGNARSSON (vpk):

Fru talman! Jag tackar socialministern för svaret. Jag skall börja med att säga att det är positivt att regeringen vill satsa resurser på flyktingars och invandrades språkundervisning. Men jag tolkar det faktum att det finns så många socialbidragstagare som att klyftorna i samhället ökar. Jag vill påstå att det framgår av statistik från statistiska centralbyrån och från andra institutioner att både antalet socialbidragstagare och antalet rika människor ökar.

I sitt svar säger socialministern att regeringen skall följa och analysera utvecklingen. Jag vill därför ställa en fråga: Vilka ytterligare åtgärder tänker regeringen vidta för att komma till rätta med detta? Inom arbetarrörelsen har det ju alltid varit generella åtgärder som har gällt inom socialpolitikens område för att åstadkomma ett mer rättvist samhälle. Därför undrar jag: Är

det meningen att regeringen bara skall analysera och se på utvecklingen? Tänker regeringen inte vidta några åtgärder?

Prot. 1989/90:16
24 oktober 1989

Svar på frågor

Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! I dag är ungefär 200 000 fler människor på arbetsmarknaden än i början av 80-talet. Jag tror att en av de viktigaste sociala insatser som har gjorts under senare år är att minska arbetslösheten och öka antalet människor som är sysselsatta på den normala arbetsmarknaden. Det är alltså en stor händelse ur social synpunkt. Vi kan tänka oss hur negativt det skulle vara om vi i dag hade haft 200 000 fler människor utanför arbetsmarknaden. Men detta har alltså inte varit tillräckligt för att på ett mer radikalt sätt minska antalet människor som är beroende av socialbidrag. Det har alltså inte skett någon ökning av detta antal, utan felet är att det inte har skett någon minskning. Det innebär att regeringen har anledning att analysera situationen. Men självfallet analyserar regeringen just i avsikt att få ett underlag för att vidta åtgärder.

Jag tror inte att man med några enkla grepp kan komma till rätta med detta problem. Tvärtom visar den konstanta nivån på antalet socialbidragstagare att det finns så många olika faktorer bakom detta faktum att man antagligen måste använda olika medel för att komma till rätta med problemet. Ett sådant medel som nu diskuteras och som vi får återkomma till senare i vinter är att man genom mer aktiva rehabiliteringsinsatser främjar den s.k. arbetslinjen inom socialpolitiken. Detta kan också ha stor betydelse för att minska antalet människor som är beroende av socialbidrag för sin existens.

JAN-OLOF RAGNARSSON (vpk):

Fru talman! Jag tror också att det kan vara bra med sådana åtgärder som socialministern avslutade sitt anförande med, men jag vill ändå hävda att den s.k. tredje vägens politik har lett till ökade orättvisor och ökade klassklyftor i landet. Jag tror att det nu är dags för regeringen att vända sig litet grand åt vänster när den skall vidta åtgärder. Det finns ju möjligheter för regeringen att t.ex. vid de pågående skatteöverläggningarna se till att skattesystemet blir rättvisare så att människor får betala skatt efter bärkraft. Det sades från den socialdemokratiska regeringen när den trädde till 1982 och devalverade med 16 % att löntagare och pensionärer skulle få lov att försaka en del, men sedan skulle de få skörda frukten i form av reformer. Regeringen skulle alltså föra en reformpolitik.

Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Den tredje vägens politik har bl.a. lett till, som jag sade, att ett par hundra tusen fler människor än i början av 80-talet befinner sig på arbetsmarknaden. Det är ingen betydelselös fördelningspolitisk insats, och det är inte heller någon betydelselös insats ur social synpunkt. Även om det är ett problem att antalet människor som är beroende av socialbidrag inte minskar, är det fel att framställa detta som att det har lett till en ökning av klyftorna i samhället. Det har det inte gjort. Vi måste emellertid fortsätta att bearbeta de sociala problemen, därom är vi överens, eftersom vi inte har löst alla sådana problem.

JAN-OLOF RAGNARSSON (vpk):

Fru talman! Jag skall avslutningsvis säga att det stämmer att vi har fått 200 000 nya arbetstillfällen, men vi har också fått 300 000 nya socialbidragstagare under den tid som socialdemokraterna har suttit i regeringen, från 1982 och fram till nu. Det är positivt att det skapas arbetstillfällen, men det är mycket negativt att människor inte klarar sig på sin lön utan måste ha samhällets hjälp i form av socialbidrag. Det är alltså mycket bra att sysselsättningen ökar, men det är mycket negativt att antalet socialbidragstagare har ökat så mycket under 80-talet.

Överläggningen var härmed avslutad.

7§ Svar på fråga 1989/90:129 om åtgärder mot spridning av klamydiasmitta

Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Margó Ingvardsson har frågat mig om regeringen kommer att göra något för att stoppa den pågående klamydiaepidemin.

Regeringen beslutade i januari 1988 att föra upp sjukdomen klamydia på förteckningen i smittskyddskungörelsen över veneriska sjukdomar. Detta innebär att smittskyddslagstiftningens regler om epidemibevakning, rapportering och kontaktspårning kom att tillämpas på sjukdomen. I den nya smittskyddslagen som gäller fr.o.m. den 1 juli i år tas klamydiainfektion upp som samhällsfarlig sjukdom för vilken anmälningsplikt gäller. Bestämmelsen innebär bl.a. en lagstadgad skyldighet att vidta åtgärder i syfte att hindra smittspridning.

Det förebyggande arbetet har efter lagändringen intensifierats. Socialstyrelsen gav förra året ut allmänna råd om förebyggande åtgärder mot klamydia. I dessa betonas bl.a. vikten av att epidemiologiska uppföljningar görs samt att allmänheten informeras om förebyggande åtgärder. Lokala program har därefter utarbetats på många orter, och i flera fall har sjukvårdshuvudmännen anslagit ökade resurser för verksamheten. Genom socialstyrelsens försorg har också en kunskapsöversikt om kontaktspårning utarbetats. Med denna som grund har smittspårningsarbetet intensifierats och utbildning av läkare och kuratorer ägt rum.

Jag anser att det från regeringens sida redan vidtagits nödvändiga åtgärder för att ge förutsättningar för att hindra spridning av klamydiainfektion. Som jag redan sagt har ansvariga myndigheter och sjukvårdshuvudmännen redan börjat ett omfattande arbete för att förbättra situationen. Jag förutsätter att dessa aktiviteter utvecklas ytterligare främst på det lokala planet.

MARGÓ INGWARDSSON (vpk):

Fru talman! Jag tackar socialministern för svaret på min fråga. Jag kan inte finna annat än att vad regeringen konkret har gjort för att bekämpa klamydiaepidemin är att fatta detta beslut om att föra upp sjukdomen på förteckningen i smittskyddskungörelsen över veneriska sjukdomar. Jag kan inte finna att regeringen på något aktivt sätt har bidragit i övrigt. Om regeringen

anser att detta är en tillräcklig insats, måste ju regeringen leva i tron att en lagändring automatiskt får människor att ändra t.ex. sina sexualvanor. Nu är det ju inte på det sättet.

Enligt statens bakteriologiska laboratoriums siffror när det gäller epidemins spridning fanns det 19 000 fall 1983 och 38 000 fall 1988. Dessa siffror tyder inte på att smittskyddslagen har haft någon effekt, men det är möjligt att det är litet för tidigt att dra några sådana slutsatser. Men vi kan kanske vara överens om att den utbredning som klamydia i dag har är oacceptabel. Undersökningar från ungdomsmottagningar har visat att var femte tonårsflicka är smittad. Flickorna har alltså inte haft några symptom. Det besvärliga just med denna sjukdom är att man kan ha den utan symptom. Dessutom riskerar flickorna att bli sterila genom klamydiainfektion.

Jag skulle på den korta tid som jag har på mig vilja fråga: Kan socialministern tänka sig att få landstingen att göra screeningundersökningar riktade mot ungdomsgruppen 19–25 år?

Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! På den konkreta frågan är svaret att det naturligtvis är upp till landstingen att överväga om screeningundersökningar är ett lämpligt medel att använda i dessa sammanhang för att begränsa smittorisken. Vi är helt överens – vilket också ligger bakom de åtgärder som regeringen har vidtagit – om att det finns anledning att se allvarligt på denna sjukdom och vidta åtgärder för att den skall kunna begränsas. Men det får inte leda fram till slutsatsen att de beslut som har fattats innebär att regeringen bara för in sjukdomen i smittskyddslagen. Vi följer naturligtvis verksamheten. Men det verkställande ansvaret på detta område som när det gäller andra delar av sjukvården ligger hos landstingen. Där har det redan vidtagits en hel del åtgärder. Skulle utvecklingen gå åt fel håll, får man naturligtvis överväga ytterligare åtgärder.

Jag är för egen del inte beredd att dra några långtgående slutsatser ännu. Jag vill bara påpeka att i senaste numret av Läkartidningen förekom en redovisning, som tyder på att kulmen nu skulle vara nådd när det gäller spridningen av denna sjukdom. Visar det sig vara riktigt, får vi naturligtvis diskutera frågan utifrån denna situation. I så fall är det ett gott tecken, som innebär att de åtgärder som vidtagits börjar ge resultat.

MARGÓ INGVARSSON (vpk):

Fru talman! Jag kan inte se att regeringen har gjort något annat än beslutat om att ändra lagen. Det är i och för sig bra, men frågan är om man kan nöja sig med detta. Vi vet vilka oerhörda konsekvenser klamydia kan få för unga kvinnor.

Låt oss också titta på kostnaderna för att behandla kvinnornas ofrivilliga barnlöshet. Socialstyrelsen har beräknat att varje sådan behandling kostar 70 000 kr. Det skulle alltså finnas stora belopp att spara, om vi i stället satsade på förebyggande verksamhet. I och med att sjukdomen har tagits in i smittskyddslagen har ju inte landstingen blivit skyldiga att starta ett förebyggande arbete. Socialstyrelsens råd är inte bindande i något avseende, utan precis som de heter: allmänna råd. Då måste regeringen göra någonting

för att få sjukvårdshuvudmännen att ta till andra åtgärder för att förebygga sjukdomen.

Svar på frågor

Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Den viktigaste åtgärd som regeringen kan vidta för att visa hur allvarligt man ser på utvecklingen är att föra in denna sjukdom under smittskyddslagen. Det innebär också att undersökningar blir kostnadsfria. I just den åldersgrupp som det här handlar om är det inte helt betydelselöst att man kan få en kostnadsfri undersökning. Sedan är det alltså upp till landstingen att, med bl.a. de motiv som Margó Ingvardsson här har anfört, att man t.o.m. ekonomiskt betraktar det som ett bättre alternativ att bedriva förebyggande verksamhet än att ta hand om sjukdomar som blir följden av klamydia, vidta åtgärder. Jag tycker att det är en riktig rollfördelning i detta sammanhang. Om uppgifterna i Läkartidningen är riktiga, är det möjligt att åtgärderna nu börjar visa resultat.

MARGÓ INGVARÐSSON (vpk):

Fru talman! Visst är det bra att man får en kostnadsfri behandling om man har drabbats av klamydia. Men då har skadan redan skett. Frågan är ju vad vi kan göra för att förhindra att fler ungdomar smittas med klamydia. Det finns alltså oerhört stora brister ute i kommunerna och i landstingen. Vi kan som ett exempel nämna ungdomsmottagningarna. De finns inte utbyggda i alla kommuner. Det är till dessa ungdomsmottagningar som den här gruppen ungdomar i första hand vänder sig. Men en grupp ungdomar står utanför. Det är ungdomar som är mellan 20 och 24 år. Där är smittspridningen störst. De är för gamla för ungdomsmottagningar och tillhör inte den åldersgrupp som finns på mödravårdscentraler och kvinnokliniker.

Har regeringen funderat över om det behövs några särskilda åtgärder för att man skall kunna nå just den gruppen?

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1989/90:131 om luftburna sjuktransporter

Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Olle Östrand har frågat mig när regeringen ämnar lösa frågan om huvudmannaskapet m.m. avseende luftburna sjuktransporter.

Regeringen uppdrog den 20 april 1989 åt statens förhandlingsnämnd att förhandla med berörda parter om organisation och finansiering av sjuktransporter med helikoptrar under förutsättning att godtagbara ekonomiska villkor kan uppnås. Uppdraget skall slutföras skyndsamt.

OLLE ÖSTRAND (s):

Fru talman! Jag vill tacka socialministern för svaret, som jag naturligtvis inte på långt när är tillfredsställd med. Visserligen skall uppdraget slutföras skyndsamt, men såvitt jag förstår bygger den framtida organisationen på förutsättningen att godtagbara ekonomiska villkor kan uppnås. Om man inte

kan uppnå godtagbara ekonomiska villkor, måste vi även i fortsättningen ha den undermåliga helikopterberedskap som vi har i dag och har haft i många år.

Själv har jag hållit på med dessa frågor i fem års tid. Jag skall naturligtvis inte lasta nuvarande socialministern för segdragningen i denna fråga, eftersom Sven Hulterström nyligen har tillträtt som socialminister. Jag tycker ändå att det är märkligt att vi i Sverige skall ha så dålig beredskap när det gäller räddningstjänst och sjuktransporter med helikopter. I bl.a. Schweiz, Västtyskland och Norge, vårt grannland, fungerar sådan verksamhet perfekt året runt, dygnet runt. Därför är det litet märkligt att vi ligger så dåligt till i detta avseende. Vi har kapacitet, även om den inte är tillräcklig, men vi utnyttjar inte den kapacitet som vi har. Som exempel kan jag nämna att de två helikoptrar som finns på flygflottiljerna i Söderhamn och Luleå utnyttjas enbart under kontorstid därför att det inte finns dygnet-runt-beredskap. Riksdagen har vid flera tillfällen gjort skarpa uttalanden, där man har uppmanat regeringen att föra frågan fram till en lösning. Det är mycket angeläget.

Jag skulle vilja fråga socialministern: Vad händer om man inte uppnår godtagbara ekonomiska villkor? Til syvende og sidst: När ämnar regeringen att återkomma till riksdagen med ett förslag om tillfredsställande helikopterberedskap?

Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Jag är medveten om att Olle Östrand har diskuterat frågan vid flera tillfällen med tidigare socialministrar. Jag har viss förståelse för att han känner en otålighet över att denna ganska segslitna fråga inte blivit löst. Här är det flera parter inblandade. Man måste föra förhandlingar med bl.a. Landstingsförbundet för att träffa en överenskommelse. Därför kan inte regeringen ensidigt besluta om vare sig tidtabeller eller villkor för en sådan överenskommelse. Det senaste förhandlingsuppdraget är av relativt färskt datum, andra halvan av april. Min förhoppning är att det inte skall dröja alltför länge innan vi får en överenskommelse till stånd.

Under tiden kan jag säga att jag har fått vetskap om – det gäller en del av det problem som Olle Östrand tar upp, nämligen räddningstjänstens verksamhet – att man inom kommunikationsdepartementet arbetar med en lösning, som man hoppas skall resultera i en förbättring inom kort och som innebär att sjöfartsverket, som har ansvaret för sjöräddningstjänsten, och luftfartsverket, som har ansvaret för flygräddningstjänsten, gemensamt skall arbeta fram en förbättrad räddningstjänst på kvällar, nätter och helger.

Frågan är alltså inte riktigt löst ännu. Men man arbetar just nu mycket aktivt för att få till stånd en lösning. Vi får således återkomma efter förhandlingarna med Landstingsförbundet. Då kan vi klara hela frågan om sjuktransporterna.

OLLE ÖSTRAND (s):

Fru talman! Jag är medveten om att det har förekommit mycket långa och segslitna förhandlingar med Landstingsförbundet. Men jag framhöll för den förre socialministern, att så länge som Landstingsförbundet åker snålskjuts

Svar på frågor

på den verksamheten – som man de facto nu gör – är intresset från landstingens sida naturligtvis inte så stort att frågan kan bringas till en lösning. Det innebär ökade utgifter för landstingen.

Til syvende og sidst är det ändå vi som sitter här i riksdagen som har det övergripande ansvaret för att den här verksamheten fungerar. Jag kommer ihåg att jag sade till den förre socialministern, att om Landstingsförbundet trilskas för länge, får vi väl – jag är medveten om att det är litet rått uttryckt – köra över Landstingsförbundet. Jag kommer inte, socialministern, att ge mig i det här avseendet. Jag vet ju, och det är vi också överens om, att det behövs en bättre helikopterverksamhet. Jag återkommer till frågan. Jag vet att jag har en enig riksdag bakom mig.

Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Med hänsyn till förhistorien i detta sammanhang och till hur besvärligt det har varit när det gällt att komma fram till en lösning skall jag naturligtvis inte avge några löften. Men jag kan säga att ambitionerna är att det skall gå att göra en redovisning i helikopterfrågan i samband med budgetpropositionen 1990.

OLLE ÖSTRAND (s):

Fru talman! Jag känner Sven Hulterstöm alltsedan hans tid som kommunikationsminister. När Sven Hulterstöm lovar en sak litar jag på att han också håller sitt löfte. Med anledning av gjorda uttalanden förväntar jag mig alltså en redovisning i samband med budgetpropositionen.

Jag tror att det är väldigt angeläget att få en lösning till stånd i den här frågan. Det är nog en sak som i allra högsta grad berör människorna. Det finns många exempel på att människor har blivit räddade till livet genom snabba räddningsinsatser med hjälp av försvarets Vertolhelikoptrar. Jag tackar alltså så mycket för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1989/90:136 om legitimation av naprapater

Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Bengt Silfverstrand har frågat mig om jag är beredd att medverka till att ta fram ett sådant underlag för bedömning av naprapaternas verksamhet att frågan om deras legitimation kan prövas inom en nära framtid.

Den s.k. alternativmedicinkommittén överlämnade den 19 oktober i år sitt slutbetänkande. I detta betänkande finns det ett avsnitt som behandlar frågan om det finns skäl att föreslå att naprapater skall kunna få legitimation. Kommittén har inte funnit några sakliga skäl för detta och uttalar att det för närvarande inte föreligger förutsättningar för legitimation av naprapater. Kommittén framhåller dock att naprapaterna har en lång utbildning och att deras kunskaper och kompetens är allmänt vitsordade. Därför menar kom-

mittén att regeringen bör pröva frågan på nytt när naprapaterna kan uppvisa studier som konfirmerar effekten av deras metoder.

Kommitténs betänkanden skall nu ut på en omfattande remiss. Därefter skall ställning tas till de frågor som berörs i betänkandet. Jag räknar med att en proposition med anledning av kommitténs förslag kan läggas fram för riksdagen tidigast hösten 1990. Innan dess finner jag inte skäl att vidta någon åtgärd.

BENGT SILFVERSTRAND (s):

Fru talman! Jag ber att få tacka socialministern för svaret på min fråga.

Det finns all anledning att understryka behovet av högt ställda kompetenskrav för att legitimation skall kunna medges yrkesutövare på sjukvårdens område. Frågan är ändå om inte den avgränsning som har gjorts i det här fallet – dvs. att man bara har beviljat ett mycket begränsat antal kiropraktorer legitimation – är alltför snäv.

Det finns i dag i Sverige ungefär 500 personer som yrkesmässigt utövar någon form av s.k. manipulationsbehandling. Drygt hälften av dessa är naprapater eller osteopater.

Naprapaterna genomgår en fyraårig svensk utbildning som helt klart är av högskolekaraktär, motsvarande ungefär 160 universitetspoäng. Gruppen naprapater – som totalt utför ca 1 miljon behandlingar per år, motsvarande ungefär 200 000 patienter – har i växande grad vunnit allmänhetens förtroende. Inte minst framgår det av den betydelse som tillmäts naprapatin inom företagshälsovård, fackföreningsrörelse och idrottsrörelse. Naprapaterna svarar för mer än hälften av den behandling som ges en patientgrupp som annars hade varit hänvisad till läkare.

Socialutskottet underströk vid sin behandling av dessa frågor, vilken för- anledades av att flera motioner hade väckts, betydelsen av naprapaternas arbete. Men samtidigt ansåg man att yrkesgruppens arbete borde få en noggrannare genomlysning.

Det är inte orimligt att tolka utskottets ställningstagande så, att man förväntade sig att alternativmedicinkommittén skulle fördjupa sin analys av naprapatin innan man avlämnade sitt slutbetänkande. Ett studium av detta betänkande visar dock att kommittén har byggt sitt beslut om att inte nu förordna legitimation för naprapaterna på sin tidigare förhållandevis summariska undersökning av denna yrkesverksamhet. Utbildningen är ett avgörande kriterium när det gäller den här yrkesgruppen. Här har kommittén inte gjort någon närmare analys. Jag utgår från att denna viktiga fråga om utbildningen blir belyst under det beredningsarbete som kommer att föregå den nu aviserade propositionen.

Socialminister SVEN HULTERSTRÖM:

Fru talman! Så sent som förra veckan kom ett betänkande som berör den här frågan. Det betänkandet skall, som jag sade i frågesvaret, nu ut på remiss. I kommittén har det funnits en allsidig politisk representation. Man har emellertid inte gjort bedömningen att förslag bör läggas fram om legitimation när det gäller naprapaternas verksamhet. Under den vecka som har gått

Prot. 1989/90:16
24 oktober 1989

Svar på frågor

har jag naturligtvis inte fått något annat underlag för att göra en ny prövning av frågan än det som kommittén har haft.

Om det finns sådana synpunkter som Bengt Silfverstrand har åberopat, utgår jag från att dessa kommer att komma till uttryck i samband med remissbehandlingen.

BENGT SILFVERSTRAND (s):

Fru talman! Jag har full förståelse för att departementet och socialministern inte har kunnat vidta någon ytterligare åtgärd och för att det inte nu går att göra ett ställningstagande. Vad jag är angelägen om är att bli förvissad om hur det förhåller sig när det gäller kriterierna på detta område. Bl.a. gäller det utbildningen och det stora förtroende som en grupp av det här slaget har tillmätts genom åren. Detta förtroende har ju också växt. Dessa faktorer måste bli ytterligare belysta under det viktiga remissarbete som förestår en kommande proposition. Det är ett klart besked som nu ges. Vi får alltså veta att en proposition kommer redan nästa år. Vi kan således vänta oss ett ställningstagande i någon form förhoppningsvis under 1990.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1989/90:84 om exploateringen av Antarktis

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Annika Åhnberg har ställt en fråga till jordbruksministern om huruvida den svenska regeringen, i likhet med den australiska, kommer att säga nej till den s.k. mineralkonventionen avseende Antarktis och i stället arbeta för att göra Antarktis till en världspark.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Skyddet av miljön och forskningen kring miljön har från första början varit huvudmotiven för de svenska insatserna på den sydliga kontinenten. Sverige har i alla sammanhang sedan vi tillträdde Antarktisdördraget år 1984 konsekvent drivit en linje som innebär att miljöskyddet i Antarktis skall ställas i främsta rummet. I vårt agerande har vi fått stöd av en kraftfull opinion, och jag vill gärna framhålla att detta stöd alltid har varit en styrka för de svenska förhandlingarna.

Om målet är vi alltså såvitt jag förstår helt överens. När det gäller medlen kan olika vägar tänkas.

Konventionen för reglering av mineralverksamhet antogs den 2 juni 1988 i Wellington, Nya Zeeland, och har som ett huvudsyfte att skydda miljön på Antarktis.

I arbetet på mineralkonventionen engagerade vi oss från svensk sida hårt för att reglerna om skydd för miljön skulle bli så effektiva som möjligt. Slutprodukten är naturligtvis en kompromiss. Ändå är den inom sitt område en av de mest långtgående miljöskyddskonventioner som har slutits internationellt. Utgångspunkten i konventionen är att mineralaktiviteter är förbjudna ända tills de tillåts. För att denna process skall sättas i gång krävs att fördrä-

gets samtliga medlemmar är överens. Vi ser därför denna konvention som ett första steg i uppbyggnaden av en miljöskyddsregim för Antarktis.

Regeringen anser att man inte vinner något på att riskera de resultat som nu uppnåtts efter sex års förhandlingar. I dag råder ett moratorium mot mineralutvinning i Antarktis. Moratoriet är emellertid kopplat till mineralkonventionen. Det vore därför olyckligt att rycka undan grunden för detta moratorium genom att aktivt motverka konventionen.

Det viktiga nu är att gå vidare med arbetet på ett utökat miljöskydd. Denna fråga har varit ett huvudtema vid det möte som Antarktisfördragets parter just har hållit i Paris. Åtskilliga framsteg har gjorts, t.ex. vad gäller avfallshantering och organisationen av forskningssamarbetet.

Vad gäller frågan om att göra Antarktis till en världspark har parterna redan tidigare förklarat kontinenten som ett särskilt miljöskyddsområde, "a special conservation area". Det finns nu olika förslag om att ge området andra beteckningar. Från svensk sida menar vi att innehållet i miljöskyddet är det viktiga, inte själva beteckningen. Krafterna måste nu inriktas på att utöka det reella miljöskyddet i Antarktis.

ANNIKA ÅHNBERG (vpk):

Fru talman! Antarktis är den mest opåverkade delen av världen. Det finns inte någon del som är opåverkad utan hela världen påverkas av miljöstörningar runt om. Antarktis har avgörande betydelse för livet på resten av vår planet och påverkar klimat och vattenströmmar. Ekosystemen där är bräckliga. Det finns få arter och det kalla vattnet gör att de biologiska processerna är långsamma, och nedbrytningen av föroreningar är mycket svår.

Antarktis är också ovärderligt som område för forskning, särskilt miljöforskning, och därför måste Antarktis förbli orört.

Det finns också andra synsätt. Det finns de som ser Antarktis som en reserv där man kan utvinna olja och mineral.

Om Antarktis pågår ett internationellt samarbete, och målet för detta måste vara att helt och hållet undandra Antarktis från exploatering. Jag blir därför mycket glad när utrikesministern säger att vårt mål nog är detsamma – det är bara vägarna dit som är olika.

Sverige har nu blivit en konsultativ part när det gäller Antarktis. Vårt land är alltså ett av de länder som är med och beslutar om fördragen om hur Antarktis skall hanteras. Sverige måste verka för att Antarktis blir det som ibland kallas en världspark – själva ordet är inte det viktiga, utan innebörden i det. Världsmedvetenheten kring miljöfrågor ökar hela tiden, så också intresset och insikten om nödvändigheten av att bevara Antarktis orört. Sverige har här en chans att spela en pådrivande roll.

Nu säger utrikesministern att denna konvention får betraktas som ett första steg, och om slutmålet då är en världspark undrar jag: Vilket är nästa steg som de svenska representanterna kommer att ta för att nå detta gemensamma slutmål?

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Först vill jag säga att jag helt kan instämma i beskrivningen av Antarktis betydelse – där råder inte några delade meningar, inte heller

Svar på frågor

då det gäller målsättningen. Min personliga uppfattning är att vi gott kunde använda beteckningen "världspark" för det gemensamma slutmålet. Dess värre är det så i politiken att man ofta tvingas att göra en avvägning mellan det önskvärda och det som är politiskt möjligt att uppnå. Håller man alltför hårt fast vid det önskvärda når man inte det möjliga, utan hamnar ibland i det omöjliga.

Jag fick just innan jag gick hit ett papper i min hand med en beskrivning av resultatet av de överläggningar som nu har hållits, och jag läser gärna upp vad som står där:

"Ur miljöskyddssynpunkt blev Parismötet mycket lyckat. Substantiella framsteg gjordes på vissa specialområden som exempelvis avfallshanteringsfrågan. Helt i linje med miljöreklarnas önskan gick fördragsparterna här längre än SCAR:s rekommendationer. Stora framsteg gjordes även vad gäller skydd av den marina miljön. De förebyggande miljöskyddsinsatserna kommer att stärkas, men man kommer även att försöka utarbeta katastrofplaner om en olycka skulle inträffa.

Det 'stora' beslutet är emellertid att ett speciellt miljömöte för Antarktis kommer att hållas under 1990. Syftet är att snarast möjligt utvidga miljöskyddet i området. Mötet har ett vidsträckt mandat, och alla förslag och idéer är välkomna att diskuteras.

Sverige sökte under Parismötet att inta en 'brobygggarroll' i syfte att ett konkret resultat skulle uppnås. Bl.a. lades ett arbetspapper som tog fram de gemensamma tankar som fanns i de förslag som presenterats av andra länder.

Från svensk sida är vi mycket nöjda med resultatet av Parismötet. Dels har grunden för direkta och snabba miljöskyddsinsatser på specifika områden förstärkts, dels kommer ett mer långsiktigt, allomfattande arbete att påbörjas."

ANNIKA ÅHNBERG (vpk):

Fru talman! Jag är mycket glad att utrikesministern tycker att "världspark" är ett bra begrepp. Jag tror också att vi från svensk sida kan göra stor nytta genom att använda det begreppet när vi talar om Antarktis. Det är ett begrepp som människor lätt kan ta till sig och som uttrycker vad många människor i hela världen känner skall vara målet och ambitionerna för det internationella samarbetet kring Antarktis.

Det gläder mig också att höra om det positiva resultatet från Parismötet. Såvitt jag kan förstå av den hastiga genomgången reglerar dessa förslag mycket av den verksamhet som redan pågår.

Jag skulle avslutningsvis vilja ha ett förtydligande. Om nu moratoriet för den nuvarande mineralkonventionen och det nuvarande målet är ett steg på vägen, anser då utrikesministern att det slutgiltiga målet skall vara en konvention som bevarar Antarktis orörd och som omöjliggör mineral- och oljeutvinning i området?

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Ja.

Överläggningen var härmed avslutad.

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Per Stenmarck har frågat mig vad regeringen ämnar göra mot bakgrund av vad som framkommit under Raoul Wallenberg-föreningens besök i Moskva i förra veckan.

Att man från sovjetisk sida till Raoul Wallenbergs släktingar överlämnade vissa föremål som tillhört Wallenberg bevisar mycket riktigt varken att Wallenberg lever eller att han är död. Det styrker egentligen bara vad som medgavs redan 1957, nämligen att Wallenberg varit fängslad i Sovjetunionen.

Jag ser det emellertid som positivt att Wallenberg-föreningen inbjudits till Sovjetunionen för samtal och att en dialog uppenbarligen kommit i gång.

Föreningens ordförande Per Anger och Raoul Wallenbergs halvsyster Nina Lagergren har redan informerat mig om besöket. Två medlemmar av föreningen är alltså kvar i Moskva, bl.a. för att besöka fängelset i Vladimir. Närmast vill vi nu höra vad de har att berätta.

Regeringen är självfallet inställd på att fortsätta ansträngningarna att söka klarhet i frågan. Vi förväntar oss också att man på sovjetisk sida nu skall gå vidare i detta arbete med större öppenhet än hittills.

Jag får för övrigt själv tillfälle att ta upp frågan på nytt vid mitt besök i Moskva i mitten av november.

PER STENMARCK (m):

Fru talman! Jag ber att få tacka utrikesministern för svaret på min fråga. Det är ett i huvudsak positivt svar. Jag delar också bedömningen att det är glädjande att en dialog nu har kommit i gång.

Den senaste veckans händelseutveckling har gett nya förhoppningar om att vi så småningom skall få ett trovärdigt besked om vad som inträffade när Raoul Wallenberg försvann från Budapest vid andra världskrigets slut och därefter togs i sovjetisk fångenskap.

Det är fullt uppenbart att det i Sovjetunionen i dag finns en öppnare attityd till denna typ av frågor. Detta antyds också i utrikesministerns svar. Självfallet hänger detta inte enbart samman med den ökade press som Sovjet känner från andra länder, utan det beror i hög grad också på personförändringar i Sovjetunionens ledarskikt under de senaste åren. En ny ledning, utan prestigebindningar till frågans ursprungliga handläggning, har redan inbörut vissa öppningar.

Det mest överraskande med händelserna under den föregående veckan är att Sovjet, efter att i mer än fyra årtionden ha förnekat förekomsten av arkivhandlingar och dokument om Raoul Wallenberg, nu plötsligt överlämnar sådana. Den självklara slutsatsen är naturligtvis att det, om KGB i alla dessa år har sparat Raoul Wallenbergs körkort, adressbok och diplomatpass, vore märkvärdigt om man inte också hade mer detaljerade upplysningar, som i slutändan skulle kunna innebära en lösning på hela gåtan. Det är mot den bakgrunden som krav på förnyade insatser från regeringen skall ses.

Jag vill avsluta med att fråga: Hur bedömer utrikesministern att regeringens framtida agerande kommer att påverkas av den senaste veckans händelseutveckling?

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Jag har alltså haft ett samtal med Per Anger och Nina Lagergren. Två medlemmar i föreningen är kvar i Moskva men kommer hem snart, och jag vill gärna avvakta de samtalen innan jag bestämmer mig mer i detalj för hur regeringen skall agera – men det är klart att vi skall agera.

PER STENMARCK (m):

Fru talman! Jag har förståelse för att utrikesministern vill ha dessa samtal först, innan det går att säga någonting mer definitivt.

Under förra veckan överlämnade Raoul Wallenberg-föreningen en lista på ett tjugotal vittnen som alltsedan 1950-talet och framåt uppgivit att de har träffat Raoul Wallenberg i Vladimirfängelset öster om Moskva. Samtliga dessa vittnesmål gäller tiden efter det att Sovjet påstått att Raoul Wallenberg skulle ha avlidit. Det senaste vittnesmålet är så aktuellt som från 1981, då Raoul Wallenberg uppges ha setts på fängelsets sjukhusavdelning.

Min fråga blir: Kommer utrikesministern vid sitt besök i Moskva att följa upp även denna del av ärendet, så att dessa vittnesmål blir ordentligt genomgångna?

Utrikesminister STEN ANDERSSON:

Fru talman! Ja.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1989/90:113 om ökad valfrihet i boende för äldre

Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Carl-Johan Wilson har frågat mig om vilka villkoren är för att statligt stöd via den s.k. boendeservicedelegationen skall lämnas till samarbetsprojektet mellan kommuner och ideella organisationer för att öka valfriheten i boendet.

Ansökningen om stöd till projekt för utveckling av samordnad boendeservice bereds före regeringsbeslut i en särskild delegation knuten till bostadsdepartementet med företrädare för bl.a. socialstyrelsen, Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet.

Utgångspunkten för beredningen är att det skall handla om försök med nya former för samverkan mellan flera olika parter till förmån för ett gemensamt resursutnyttjande då det gäller att tillhandahålla service åt de boende. Projektet skall vidare ha till syfte att

- öka möjligheten för äldre, handikappade och långvarigt sjuka att bo kvar i vanliga bostäder samt
- främja sociala kontakter och motverka isolering.

Projektet skall därför också

- präglas av öppenhet och tillgänglighet för alla boende i området,
- ha en tydlig lokal prägel samt

– ge de boende och andra parter möjlighet till insyn och inflytande på planeringen och genomförandet

Prot. 1989/90:16
24 oktober 1989

Hittills har totalt 81 projekt fått sammanlagt 85 milj. kr. i stöd i enlighet med dessa kriterier.

Svar på frågor

CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! Tack för svaret, bostadsministern.

I svaret anges det att 81 projekt hitintills fått stöd. Vet bostadsministern hur många av de 81 projekt som har fått statsbidrag som har en kristen organisation som samarbetspartner?

Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Nej, inte exakt hur många som har en kristen organisation som samarbetspartner. Men i så gott som samtliga utvecklingsarbeten medverkar olika intresseorganisationer, fackliga organisationer och ideella organisationer. I så gott som samtliga projekt finns alltså föreningsverksamhet i olika former med.

CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! Anser bostadsministern att det är tänkbart med en kristen organisation som samarbetspartner till landsting och kommun i sådana här ärenden?

Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Det kan jag inte se något som helst skäl för att man inte skulle kunna ha. I den mån sådana projekt har redovisats kan säkert delegationen i sitt förord tänka sig att ge stöd för detta. Jag kan inte se några principiella hinder för det.

CARL-JOHAN WILSON (fp):

Fru talman! Det svar som jag fick är en utmärkt förteckning över vilka kriterier som bör gälla. Om t.ex. alla krav för statsbidrag som regeringen angivit här är uppfyllda och regeringen ändå avslår ansökan, kan man då få veta vad det är som varit avgörande för avslaget?

Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Regeringen brukar inte specialmotivera sina beslut. Det samma gäller när man tar ställning i den här sortens frågor.

CARL-JOHAN WILSON (fp):

Fru talman! Om allt detta stämmer för en objektiv betraktare, tror man att det bör utgå statsbidrag. Är det då någon poäng med att komma in med en ny ansökan, om man med ledning av de anvisningar som bostadsministern har lämnat mig här tycker sig ha uppfyllt allt detta?

Bostadsminister ULF LÖNNQVIST:

Fru talman! Det är var och en obetaget att komma in med ansökningar. Men om en ansökan till ett speciellt projekt har avslagits, bör man i så fall

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1989/90:117 om verksamheten vid SIDA

Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Fru talman! Marianne Samuelsson har frågat mig om det förhållandet, att en enda SIDA-tjänsteman handlägger bistånd till befolkningsprogram, återspeglar den vikt regeringen i dag lägger vid världens befolkningsproblem.

Bistånd inom befolkningsområdet är en central del av utvecklingssamarbetet. Familjeplaneringens betydelse för människors, i synnerhet kvinnors och barns, hälsa och utveckling är uppenbar.

Sverige har varit pionjär bland biståndsgivarna på området. Fortfarande är detta en viktig del av det bilaterala samarbetet, och ingår som en integrerad del inom ramen för landprogrammen främst inom hälsosektorn. Dessutom finns ett tiotal särskilda befolkningsprogram.

Den betydelse vi traditionellt tillmäter frågan visar sig också i vårt fortsatta starka stöd till internationella familjeplaneringsfederationen, IPPF, samarbetsorgan för familjeplaneringsorganisationer i mera än hundra länder.

Sverige hör sedan länge till de länder som bidrar mest till multilaterala program inom befolkningsområdet. Detta hör också samman med befolkningsprogrammets karaktär. Detta års ökning om 35% av det svenska bidraget till FN:s befolkningsfond, UNFPA, visar vilken vikt regeringen tillmäter befolkningsfrågan. Sverige har också varit bland de främsta bidragsgivarna till världshälsoorganisationens, WHO:s, olika program, som relaterar till familjeplanering, och en aktiv förespråkare för familjeplanering i FN:s barnfond, UNICEF.

MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag vill tacka bistandsministern för svaret. Det är glädjande att regeringen inte har glömt de här viktiga frågorna, utan fortfarande säger sig vilja värna om dem och kämpa för dem.

Det har tyvärr blivit ganska tyst om de här frågorna. Under 60-talet debatterades de mycket och livligt. Vi var då, som jag uppfattar det, betydligt mer aktiva i världen beträffande de här frågorna. I dag har vi blivit ganska tysta. Även om vi ger bidrag tar vi inte upp frågorna till debatt.

Jag tror att det i sig är ett problem att vi inte debatterar de här frågorna. Befolkningsökningen är fortfarande ett stort hot mot vår framtid. Vi lever i den privilegierade delen av världen, där vi har möjlighet att välja hur många barn vi vill ha, medan större delen av världens befolkning inte har den möjligheten.

Jag ser det som en risk att SIDA inte har en särskild avdelning för dessa frågor. Särskilda människor arbetar exempelvis med kvinnofrågor, trots att de är integrerade i all övrig verksamhet. Jag skulle gärna se att vi ökade möj-

ligheterna att arbeta med de här frågorna och drev debatten om dem hårdare.

Prot. 1989/90:16
24 oktober 1989

Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN:

Fru talman! Jag ger Marianne Samuelsson rätt i att de här frågorna debatteras för litet, både i Sverige och internationellt. Däremot tror jag att vi fortfarande med rent samvete kan säga att vi gör stora insatser. Jag tror inte att man kan mäta våra insatser bara genom att titta på vad det står på tjänstebe-teckningen för olika SIDA-medarbetare. Man får se på SIDA:s totala arbetsinsatser för befolkningsfrågorna, och de insatserna är fortfarande stora. Jag håller dock inte för uteslutet att de kan öka ytterligare. Det trycks särskilt i miljösammanhang starkt på att man skall ta upp befolkningsfrågor, och det är framför allt i samband därmed som vi kommer att göra det.

Svar på frågor

MARIANNE SAMUELSSON (mp):

Fru talman! Jag tackar för det, och jag hoppas också att vi skall lyckas med att driva dessa frågor. Bilden är dock ganska mörk. Befolkningsökningen i exempelvis Afrika är 3,2 %, vilket betyder en fördubbling på 20 år. 50 % av invånarna skulle då vara under 20 år. Det är en totalt ohållbar situation. Glömmer vi de här frågorna, riskerar vi att hamna i en situation där ingen-ting längre håller.

Jag är glad för att biståndsministern arbetar med dessa frågor, och jag hoppas att vi internationellt skall bli mera pådrivande i dessa sammanhang. Sverige är ett litet land med i förhållande till de stora länderna små penningre-surser, och vi måste därför driva dessa frågor mycket hårt.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1989/90:122 om ändrade regler för fyllnadsinbetal-ning av skatt

Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Hösten 1988 beslutades att en avgift skall tas ut med 2 % på fyllnadsinbetalningar som görs under tiden den 19 januari–30 april året efter inkomståret, men endast på den del fyllnadsinbetalningen överstiger 20 000 kr. Reglerna tillämpas på juridiska personer utom dödsbon redan fr.o.m. i år men på övriga skattskyldiga först fr.o.m. nästa år.

De totala fyllnadsinbetalningarna uppgår till mycket stora belopp. För fy-siska personer var fyllnadsinbetalningarna åren 1988 och 1989 ca 13 resp. 15 miljarder kronor. För de juridiska personerna fick de nya reglerna omedel-bar effekt, vilket avspeglas i att fyllnadsinbetalningarna för deras del sjönk från ca 12 miljarder kronor 1988 till ca 6 miljarder kronor 1989.

Den nya avgiften bör ses som en kostnad för den skattecredit som lämnas. I ett marginalska-tteläge om 50 % motsvarar den en årlig ränta på ungefär 14 %. Sett som en kostnad för en kredit som ges utan någon prövning är avgiften låg.

När de nya reglerna utformades var vi medvetna om att det kan vara svårt

för en skattskyldig att redan den 18 januari räkna ut sin slutliga skatt. Därför infördes fribeloppet på 20 000 kr. Därigenom ges skattebetalarna en rejäl marginal, som tar hänsyn till svårigheterna att beräkna slutsikten.

Jag avser inte att ta initiativ till en ändring av reglerna.

GUDRUN NORBERG (fp):

Fru talman! Jag tackar finansministern för svaret, men jag beklagar att finansministern inte vill ändra på de här reglerna. För en företagare eller en enskild person som vill göra en sen fyllnadsinbetalning finns det ingen möjlighet att hinna få vare sig löne- eller räntebesked. Det är därför här faktiskt fråga om en skatt på skatten, som det är mycket svårt att värja sig emot. Tidigare har man haft rimlig tid på sig att göra en deklaration och att räkna ut hur mycket skatt man skall betala, så att man kunnat undvika straffavgift. Det är nästan en förolämpning mot enskilda personer och företagare att det tas ut en sådan här skatt på skatten.

Även för en ordningsam person, som sköter sin deklaration och betalar sin skatt, men som har svårt att exakt beräkna denna kan det vara svårt att undvika avgiften. Man tvingas nu tidigt försöka göra upp ett slags bokslut gissningsvis för att räkna ut storleken av sin skatt. Jag beklagar än en gång att Kjell-Olof Feldt inte vill ändra på reglerna.

Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Ordningssamma människor med någorlunda vanliga inkomster bör veta om deras skatt skiljer sig mer än 20 000 kr. från den skatt som de har betalat in. Det är inte fråga om krav på exakta beräkningar. För många uppgår den slutliga skatten totalt inte till så mycket mer än 20 000 kr.

Den grupp som här berörs är rörelseidkare. Jag kan begripa att de kan ha svårigheter att snabbt få sina bokslut färdiga. Men under tiden kan de förvara de pengar som det gäller på bank eller på annat sätt få avkastning på dem, och de förlorar ingenting på det. Avgiften motsvarar ungefär den ränteinkomst som man gör.

Det är alldeles fel att påstå att vi är ute efter att ansätta skattebetalarna på något sätt i detta sammanhang. Vi vill i stället skapa större rättvisa mellan dem som är tvungna att betala sin skatt precis på dagen och aldrig kan dra nytta av stora skattekrediter samt dem som kan göra detta. Jag vill påminna om att det stod en stor majoritet bakom beslutet i riksdagen på den här punkten.

GUDRUN NORBERG (fp):

Fru talman! I den majoriteten ingick dock inte vi folkpartister, och vi fortsätter att hävda att vi tycker att reglerna är felaktiga. Det är inte lätt för en företagare att i förväg beräkna storleken av sin skatt. Det är en ganska invecklad procedur. Det är mycket begärt att enskilda företagare skall tvingas göra detta jämsides med alla sina andra arbetsuppgifter. Jag kan inte förstå varför man går tillbaka till en sådan ordning. Det kan bara vara av ekonomiska skäl, dvs. att staten vill ta in den här avgiften utöver skatten.

Jag beklagar än en gång att denna avgift införts. Jag tycker inte att företagare skall behöva drabbas av det här.

Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Prot. 1989/90:16

24 oktober 1989

Svar på frågor

Fru talman! Märkligt nog blev det bra mycket lättare sedan denna avgift kom till. Företagen tyckte år 1988 att det var lämpligt att låna 12 miljarder av staten i fyra månader. I år lånar de inte mer än sex miljarder. Tydligt blev det helt plötsligt mycket lättare att räkna ut sin skatt. Det är uppenbart att man här använt sig av en möjlighet till en kombination av kredit och skatteplanering. Gudrun Norberg behöver inte hymla med att företagen har använt denna möjlighet. Det är mycket väl känt.

GUDRUN NORBERG (fp):

Fru talman! För det första tycker jag att man kan diskutera om företagen verkligen lånar de här pengarna, dvs. om det är fråga om en kredit. För det andra är det inte alls säkert att det har blivit lättare att beräkna skatten och att komma ifrån fyllnadsinbetalningarna. Företagen har naturligtvis fått lägga ned mycket mera energi för att klara sig ifrån avgiften. Det finns kanske uppgifter som det är viktigare för företagen att lägga ned energi på och som vore angelägnare för Sverige än att de skall klara sig från avgifter som finansministern vill ta ut.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1989/90:130 om följderna för konstnärer m.fl. av skattereformen

Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Gudrun Schyman frågar om jag avser att undanta konstnärer och andra fria yrkesutövare från skattereformen.

Remissbehandlingen av skatteutredningarnas förslag (SOU 1989:33–36) har just avslutats och beredningsarbetet pågår inom finansdepartementet. Jag är inte beredd att nu kommentera frågan ytterligare.

GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Fru talman! Detta är naturligtvis ett svar som jag beklagar. Jag kan förstå att finansministern inte kan ge några konkreta besked i det här läget, men det skulle ändå vara roligt att höra om finansministern tycker att det här är ett problem. Det gäller grupper av yrkesverksamma frilansande konstnärer av olika slag, ibland med egna företag, som har problem redan med dagens skattesystem. De behandlas på samma sätt som stora, vinstgivande företag, vilket det mycket sällan är fråga om.

I de förslag från skatteutredningarna som nu föreligger finns en ovisshet om huruvida dessa personer skall anses driva näringsverksamhet eller skall anses ha inkomst av tjänst. Det är mycket motstridiga uppgifter om detta. Jag har i min fråga pekat på en rad förslag som skulle försvåra för denna typ av yrkesutövare att arbeta över huvud taget. Det finns också en stor upprördhet över svårigheterna att göra sin röst hörd. Det gäller ett mycket svårgenomträngligt ämne, med många volymer och ett stort antal sidor att studera, där det används ett mycket svårt språk osv.

Företrädare för dessa yrkesgrupper har gjort en uppvaktning och har även genomfört en hearing i frågan. Detta kan inte vara obekant för finansministern. Jag skulle under alla förhållanden vilja få en kommentar från finansministern om huruvida han anser dessa personers skatteförhållanden vara problematiska och ett besked om huruvida man inte bör tänka litet extra på denna grupp av yrkesutövare.

Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Jag skall avslöja för Gudrun Schyman att vi har en rad besvärsliga problem att försöka lösa i samband med skattereformen. Det här är ett av dem.

GUDRUN SCHYMAN (vpk):

Fru talman! Ja, det betvivlar jag inte. Det är väl inte för intet som det pågår överläggningar på Haga och på andra ställen. Jag har alltså full förståelse för att finansministern och regeringen i övrigt tycker att dessa frågor är problematiska. Men jag vill ändå fråga om det inte finns speciella skäl att säga någonting till dessa grupper av yrkesutövare och att ge dem åtminstone något halmstrå. Annars kan man säga rakt ut att det här är en så liten grupp och att den konstnärliga utövningen i vårt land är så betydelselös att man faktiskt struntar i den här frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1989/90:137 om förhandsbesked i taxeringsfrågor

Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! I början av år 1988 framhöll jag här i kammaren att den långa väntetiden hos riksskatteverkets rättsnämnd i ärenden om förhandsbesked var otillfredsställande. Bakgrunden var att väntetiden under år 1987 hade förlängts till drygt tolv månader. Sedan dess har handläggningstiden successivt förkortats. Den är nu nere i mellan sju och åtta månader.

Inom finansdepartementet övervägs för närvarande ett förslag från riksskatteverket om att handläggningen av vissa dispensärenden skall flyttas ut från riksskatteverket, något som skulle avlasta rättsnämnden och dess kansli. Jag räknar med att under nästa år kunna presentera ett förslag om detta. Då bör också ställning kunna tas till frågan om några andra åtgärder bör vidtas för att ytterligare förkorta väntetiden i förhandsbeskedsärendena.

MARGIT GENNSER (m):

Fru talman! 1987 diskuterade vi den här frågan, det gör vi nu 1989, och finansministern talar om åtgärder som skall vidtas 1990.

En ökning av tidsutdräkten inträffade 1987. Det var en mycket dålig utveckling. Tidsutdräkten har nu minskat till vad den kanske var från början. Man måste säga att statens kvarnar mal långsamt. Jag tycker väldigt mycket om symmetri. Det är beklagligt att det är på det här viset. Jag tycker

faktiskt att skattebetalarna har rätt att begära av staten att sådana här förhållanden rättas till, och att de rättas till ganska snabbt.

Nu skall man flytta ut dispensärenden från riksskatteverket. Men hur har det gått med den omorganisation som senaste gången vi talades vid om det här – för två år sedan – skulle lösa det här problemet, herr Feldt?

Prot. 1989/90:16
24 oktober 1989

Svar på frågor

Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Det problem vi har haft är inte organisationen, utan det är personalomsättningen och framför allt det faktum att antalet dispensärenden har ökat mycket kraftigt, och de måste också handläggas. Det är omständigheter som inte har samband med hur vi organiserar arbetet. Det har alltså varit rätt stor omsättning av personal, och antalet ärenden har ökat kraftigt. Det är sakhållandena – jag säger detta för den händelse fru Gennser är intresserad av dem.

MARGIT GENNSER (m):

Fru talman! Vi talade om personalomsättningen sist också, herr Feldt. Den skulle vi klara av med omorganisation, om jag inte minns fel. Den politiken har då tydligen misslyckats och personalomsättningen ökat. Det är mycket beklagligt.

Vad är det då för åtgärder, utöver att flytta ut dispensärendena, som skall lösa problemen 1990? När vi får skattereformen, 1991, kommer det att finnas ännu mycket mer att fråga om – lagarna kommer inte att bli särskilt klara. Vad skall herr Feldt göra? Det är faktiskt ett krav från skattebetalarna att de skall veta vilka regler som gäller. Staten kräver ju mycket av medborgarna.

Finansminister KJELL-OLOF FELDT:

Fru talman! Jag har redan svarat på frågan vad vi tänker göra.

MARGIT GENNSER (m):

Fru talman! Det är alltså inte mycket man tänker göra. Jag är helt övertygad om att jag kommer att stå här och ställa samma fråga 1991. Jag kommer att påminna finansministern om det här problemet. Sedan kanske vi får en annan finansminister.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1989/90:116 om verksamheten vid luftfartsinspektionen

Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Anders Svärd har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta med anledning av under den senaste tiden framförda anklagelser mot luftfartsinspektionen.

Luftfartsinspektionen är den myndighet som ansvarar för tillsynen över flygsäkerheten för den civila luftfarten. Tillsynen sker genom bl.a. utfär-

dande av bestämmelser och tillståndsgivning. För uppföljning finns vidare mycket utvecklade rapporteringssystem för information om händelser alltifrån olycksincidenter till smärre materielstörningar. Vidare finns statens haverikommission som fristående myndighet, som gör omfattande utredningar av inträffade olyckshändelser och incidenter. Såväl inspektionens som haverikommissionens verksamhet redovisas i regelbundet återkommande offentliga publikationer.

Enligt vad jag har inhämtat har inspektionen i de fall som frågorna åsyftar följt den handläggningsordning som är fastställd. Jag finner mot denna bakgrund ingen anledning att vidta några åtgärder.

ANDERS SVÄRD (c):

Fru talman! Jag tackar så mycket för svaret.

Emellertid finner jag det en aning allvarligt att kommunikationsministern nöjer sig med att hänvisa till att det finns en betryggande handläggningsordning, rapportsystem, osv. Vad som har inträffat är att inte vem som helst utan en person som mycket länge har arbetat inom luftfartsinspektionen har gjort påståenden som är allvarliga. Om man frågar inspektionen eller vem kommunikationsministern nu har vänt sig till, får man då naturligtvis svaret att förhållandena är tillfredsställande. Det tycker jag inte är tillräckligt tillfredsställande – man borde vidta andra åtgärder eller i varje fall fundera kring frågan och kopplingen mellan det affärsdrivande verket och kontrollfunktionen över detta verk och flygbolagen.

Det är mycket viktigt – jag hoppas att kommunikationsministern delar åtminstone den uppfattningen – att allmänhetens tilltro till flygsäkerheten inte skadas. Den skadas uppenbart genom den här typen av påståenden. Flygsäkerheten är ju statistiskt sett hög, men genom sådana här påståenden kan tilltron skadas. Jag hoppas att kommunikationsministern tänker över det här och verkligen är beredd att vidta andra åtgärder än att förklara att de som håller på med det här är nöjda med hur det går till.

Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! När det gäller myndighetens placering inom ett affärsverk vill jag påminna om att den frågan varit föremål för diskussion i regering och riksdag, och man har fattat beslut om den här placeringen. Skulle riksdagen ha en annan mening när det gäller den organisatoriska inplaceringen, är det naturligtvis möjligt att återkomma till den. Jag finner ingen anledning att aktualisera den frågan.

Jag vill i det sammanhanget påpeka att luftfartsinspektionen är en myndighet och i säkerhetsfrågor direkt underställd regeringen. I likhet med vad som är fallet i många andra länder är inspektionen samlokaliserad med affärsverket, luftfartsverket, och utnyttjar verkets administrativa resurser. Det är en organisatorisk form som har sin motsvarighet inom sjöfartens och järnvägens områden.

Jag finner, mot den här bakgrunden, inte nu anledning att aktualisera en organisatorisk förändring. Inspektionen har den myndighetsställning som den i det här fallet bör ha, och jag kan inte finna att placeringen skulle vara hämmande när det gäller att framföra kritik.

ANDERS SVÄRD (c):

Fru talman! De exempel som under de gångna veckorna redovisats borde ändå ge anledning att ifrågasätta om det inte finns olyckliga kopplingar. Jag skall inte ta upp tiden med att anföra exempel som har stått i tidningarna – då kommer vi ned på fel nivå. Men bara det faktum att sådana påståenden kan beläggas som att det förekommit tveksamheter i handläggningen, att flygbolagen behandlas olika och att det finns affärsintressen inom luftfartsverket som går före borde, i varje fall enligt min mening, ge kommunikationsministern anledning att ha en något mer offensiv inställning än att bara vänta på order från riksdagen i en så viktig fråga. Jag hoppas att kommunikationsministern tar frågan under ytterligare övervägande.

Svar på frågor

Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Det finns exempel på att luftfartsinspektionen har riktat kritik mot anställda inom luftfartsverket. Det är exempel som visar att den här organisationen inte är hämmande för inspektionens sätt att arbeta.

Det speciella fall som ligger bakom frågan har sin upprinnelse i den senaste tidens skrivelser, som rörde försäljningen av Transwedes f.d. Caravelle. Massmedia bevakade det fallet, och Transwede riktade kritik mot inspektionens agerande. Inspektionen valde i det läget att gå ut med en pressrelease där man presenterade sin rapport. Orsaken till publiceringen i det speciella fallet var att det redan förekom en offentlig debatt i frågan. Normalt publicerar inspektionen sina synpunkter i de offentliga rapporter som jag nämnde i mitt första svar. Det är vad som kommer att gälla också i fortsättningen.

ANDERS SVÄRD (c):

Fru talman! Kommunikationsministern säger att det finns exempel på att inspektionen riktat kritik mot tjänstemän. Men det finns också exempel på att likartade fall kritiserats olika hårt beroende på vilken typ av företag eller tjänstemän det varit fråga om. Om den här typen av påståenden är riktiga eller felaktiga kan inte jag ta ställning till, och det kan kanske inte kommunikationsministern heller. Men vad jag tycker är viktigt är att det görs ordentliga markeringar och vidtas åtgärder när det görs påståenden som kan komma att leda till ifrågasättande av flygsäkerheten. Denna är ju ändå väldigt viktig.

Kommunikationsminister GEORG ANDERSSON:

Fru talman! Jag vill avslutningsvis bara understryka att flygsäkerheten självfallet är viktig och att jag har förtroende för inspektionens sätt att bevaka detta område. Jag är också glad att kunna konstatera att flygsäkerheten i vårt land är hög.

ANDERS SVÄRD (c):

Fru talman! Jag tolkar det sista så, att kommunikationsministern uppmärksam följer frågan och att åtgärder kommer att vidtas om liknande uppgifter framkommer igen.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Meddelande om dagens föredragningslista

FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får meddela att svaret på frågorna 124 och 125, vilka står närmast i tur på föredragningslistan, enligt överenskommelse mellan jordbruksministern och frågeställarna kommer att lämnas sist under dagens frågestund, dvs. efter svaret på fråga 127, punkt 24 på föredragningslistan.

19 § Svar på fråga 1989/90:123 om sekretesslagstiftningen beträffande läkemedelsmissbruk

Justitieminister LAILA FREIVALDS:

Fru talman! Barbro Westerholm har frågat mig när regeringen avser att lägga fram förslag till ändringar i sekretesslagen avseende bl.a. åtgärder mot läkemedelsmissbruk.

Som Barbro Westerholm angett begärde riksdagen hösten 1988 en översyn av vissa regler i sekretesslagen. Med anledning av denna begäran och bl.a. det problem Barbro Westerholm tar upp i sin fråga pågår inom departementet en översyn av sekretessreglerna vad gäller möjligheterna att lämna ut sekretessbelagda uppgifter från hälso- och sjukvården eller socialtjänsten till en annan myndighet. Arbetet bedrivs med sikte på att en departementspromemoria skall kunna sändas på remiss före årsskiftet. Jag räknar med att regeringen skall kunna fatta beslut om en proposition under första halvåret 1990.

BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Jag får tacka för svaret.

Detta är ett angeläget ärende som hastar. Det är inte bara när det gäller att arbeta mot läkemedelsmissbruk och hjälpa läkemedelsmissbrukare som detta är angeläget, utan det är det inom vården över huvud taget. I dag är det svårigheter att föra över en sjukjournal från ett sjukhus till ett annat. En person som flyttar inom Stockholm kan råka ut för att behöva genomgå en ny undersökning av samma slag som han tidigare genomgått på ett annat sjukhus, därför att sjukjournaler inte utlämnas mellan klinikerna.

Detta är också angeläget för att åstadkomma ett effektivt samarbete mellan socialtjänsten och hälso- och sjukvården, dock naturligtvis med beaktande av den enskildes integritet.

Jag ser därför fram emot att det kommer en proposition under våren och att vi då kan fatta ett snabbt beslut om de ändringar som jag anser vara mycket angelägna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Rune Backlund har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser att vidta för att tiden om två veckor för polisutredning i asylärenden skall kunna upprätthållas.

Som framhålls i frågan är arbetssituationen vad gäller utredningar i asylärenden vid några av utredningsslussarna besvärlig. Problemen har sin grund framför allt i att tillströmningen av asylsökande månaderna närmast efter sommaren har ökat långt över vad som beräknades när den nya organisationen per den 1 juli i år planerades. Utredningsslussarna dimensionerades för att ta emot ca 2 000 asylsökande per månad. Under augusti och september – som i och för sig är månader med hög tillströmning – ökade antalet asylsökande i förhållande till vad som varit normalt med inmot 50 %. Såväl förläggings- som utredningsresurserna är nu hårt ansträngda. Berörda polismyndigheter och statens invandrarverk har vidtagit åtgärder för att lösa den uppkomna situationen. Som exempel kan jag nämna att vid utredningsslussen i Malmö arbetar nu 30 polismän med asylutredningar mot normalt 14.

Jag räknar med att situationen skall bli mera normal med de ansträngningar som nu görs.

RUNE BACKLUND (c):

Fru talman! Jag ber att få tacka civilministern för svaret på min fråga.

Som jag redovisat i frågan tar det i dag fyra à sex veckor för att få till stånd ett polisförhör i en asylutredning, medan det enligt den organisation som gäller från den 1 juli skall ske inom loppet av två veckor.

Konsekvenserna av att vi fått dessa balanser är att utredningsslussarna är överfyllda med asylsökande som väntar på förhör. Detta förskjuter hela den fastställda behandlingsordningen, som vi diskuterat här i riksdagen vid flera tillfällen, dvs. att invandrarverket skall fatta ett beslut inom två månader och att ett överklagningsärende skall avgöras inom sex månader.

Dessutom leder dessa väntetider till att kostnaderna för mottagningsapparat och förläggningsverksamheten stiger, eftersom vi nu måste tillgripa tillfälliga lösningar, som blir ganska dyra per asylsökande.

Civilministern framhåller att det är det ökade antalet asylsökande som skapat problemen. Jag kan hålla med civilministern om att ingen kunnat förutse att ökningen skulle bli så kraftig. Men detta är ändå inte riktigt hela sanningen, eftersom en del polisdistrikt tydligen inte prioriterat denna uppgift. Trots att man erhöll resurstillskott när den nya organisationen genomfördes, har man dröjt med att tillsätta de tjänster man tilldelats. I ett distrikt dröjde det ända till en bit in i september innan man tillsatte dessa tjänster.

Jag vill fråga civilministern om regeringen är beredd att se till att de polisdistrikt som är ansvariga för denna verksamhet ger dessa frågor prioritet fortsättningsvis, så att vi inte får nya balanser med följande långa väntetider.

Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Denna verksamhet är prioriterad, och de polisdistrikt som är aktuella har fått särskilda resurser. Sedan kan det mycket väl vara så, att

Svar på frågor

själva tjänstetillsättningen kan dra ut på tiden. Det kan vi inte göra mycket åt. Jag kan ändå säga att man normalt anstränger sig för att klara situationen på ett bra sätt.

Jag vill klargöra att den personal som skall göra dessa utredningar måste vara utbildad för sin uppgift. Vilken personal som helst kan inte utan vidare sättas in med mycket kort varsel. Det tror jag vi är ense om.

Vi har vidare en bristande tillgång på tolkar, vilket kan vara en del av förklaringen till att utredningarna blivit förlängda på detta sätt. Tolkar måste ju finnas till hands vid utredningarna.

Jag vill påstå att det inte är brist på god vilja som gjort att vi fått dessa förlängningar av handläggningstiderna. Problemen har uppstått på grund av att det varit en mycket stor tillströmning. Vi gör allt för att få ned tiderna till vad som är rimligt.

RUNE BACKLUND (c):

Fru talman! Det kan väl knappast ha kommit som någon överraskning för något polisdistrikt att de nya reglerna skulle gälla från den 1 juli, eftersom detta var känt långt innan riksdagen fattade beslutet. Man har alltså haft god tid på sig fram till den 1 juli att planera för personalrekryteringen.

Jag anser också att man i polisdistrikten har anledning att ha en rätt hög handlingsberedskap när det gäller denna verksamhet. När man vet att vi kan vänta oss stora svängningar i antalet asylsökande, måste man naturligtvis planera verksamheten på ett sådant sätt, att den kan ställas om för olika situationer. Vi har ändå fastställt dessa tider på två månader för utredning och sex månader för överklagningsärenden. Tappar vi då kontrollen över den första delen, dvs. utredningstiden, innebär det att arbetet på att förkorta handläggningstiden i viss utsträckning har misslyckats.

Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Som jag påpekade redan i mitt svar har vi inom polisväsendet gjort snabba dispositionsförändringar. Så är det t.ex. i Malmö mer än dubbelt så många som arbetar med asylutredningar nu jämfört med det antal polismän som finns vid slussarna. Det har alltså vidtagits en del åtgärder, som jag också tror skall få effekt.

RUNE BACKLUND (c):

Fru talman! Jag tar fasta på att det finns goda ambitioner hos regeringen att klara detta. Vi får då hoppas att vi i slutet av året är inne i en normal situation igen.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Civilminister BENGT K. Å. JOHANSSON:

Fru talman! Bengt Harding Olson har frågat mig om jag är beredd att vidta åtgärder för att klarlägga principerna för utfästande av belöning för tips i allvarliga brottmål.

Inom svensk polisverksamhet är det mycket sällsynt att belöningar utfästs för tips från allmänheten. I de få fall som detta har förekommit har det rätt mycket speciella omständigheter, och det har samtidigt funnits ett mycket stort allmänt intresse av att lösa den situation i vilken belöningen utfästs.

Regeringen har mig veterligt utfäst belöning bara i två fall. Det första avser beslutet om belöning till den som lämnar sådana upplysningar till polisen att mordet på statsminister Olof Palme kan klaras upp. Det andra beslutet togs nyligen då regeringen utfäste belöning till den som lämnade sådana upplysningar att polisen kunde gripa den för mordförsök efterspanade Ioan Ursut.

Jag anser att det inte finns behov av att närmare reglera eller fastställa några principer för de mycket sällsynta tillfällen när regeringen anser att belöning bör utfästas i allvarliga brottmål.

Polisen själv har alltid möjlighet att i efterhand ge belöning och ersättning åt den som hjälper polisen. Den möjligheten är bl.a. tillkommen, för att som Harding Olson efterlyser, stimulera allmänhetens insats. Den saken är reglerad i en särskild förordning om ersättning och belöning åt den som hjälper polisen.

BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Jag får tacka så mycket för svaret.

Frågan om tipsbelöningar är en viktig kriminalpolitisk fråga. Man kan säga att kriminalpolitiken innehåller många viktiga problem – det kan gälla bevisregler, påföljdsalternativ eller straffskalor. Men kärnproblemet är ändå att man skall kunna upptäcka brott. Upptäcks inte brotten kan det inte bli någon samhällsreaktion, och om det sker alltför ofta undergrävs allmänhetens tilltro till rättssystemet.

Upptäcktsrisken är i dag alldeles för låg, och det är viktigt att man försöker förbättra upplärningsprocenten.

Då är det mycket angeläget att utnyttja detektiven Allmänheten, som har en nyckelroll här. Den kan ge polisen stor hjälp, och ett sätt att stimulera allmänheten är att utfästa s.k. tipsbelöningar.

Här finns kraftiga variationer. Det förekommer vid vissa brott, ofta tillgreppsbrott men mera sällan vid våldsbrottslighet riktad mot vanliga människor. Jag tänker på allvarlig brottslighet i form mord eller sexuella övergrepp. Ibland gäller det 5 000 kr., ibland 500 000 kr. Principerna är mycket oklara och helt oförståeliga för allmänheten.

Jag tycker att statsrådets svar här något passivt underskattar problemen. Jag har här en lista på 16 fall där man har utfäst belöningar – dock inte alltid genom polisen.

Är ändå inte statsrådet beredd att diskutera att ta upp nya måltyper? Varför blev det exempelvis inte någon belöning i Åmselefallet, ett trippelmord?

Skall vi utnyttja sponsring, privatfinansiering, i de här sammanhangen?

Det skulle vara mycket intressant att höra vad statsrådet är beredd att svara på det. Jag tycker i alla fall att detta borde motivera ett omtänkande på den punkten.

Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Jag tror inte att det finns några delade meningar mellan Bengt Harding Olson och mig om hur betydelsefullt det är att våldsdåd, mord och annat, klaras upp och att upplärningsprocenten är för låg allmänt sett i vårt land. Likaså är vi överens om att det är av mycket stor betydelse att polisen Allmänheten utnyttjas.

Jag vill också säga att det är mycket viktigt att vi inte hamnar i en situation där vi allmänt betalar allmänheten för tips och informationer som den vill ge till polisen, så att det blir ett köpslagande, huruvida man skall lämna en upplysning eller inte, som ligger i det allmännas intresse och i varje medborgares intresse. Jag tycker man bör se det som en medborgerlig skyldighet att lämna polisen den hjälp man kan i form av tips och informationer. Det är mycket viktigt att den principen är överordnad andra. I annat fall skulle vi som jag sade mycket väl kunna riskera att hamna i en sorts allmän köpslagan, där frågan hela tiden uppkommer: Hur mycket betalar ni för ett visst tips? Det har vi inte hamnat i, och det bör vi inte heller hamna i. Därför bör vi, som jag ser det, utöver de ersättningar för tjänster av mindre art som kan komma i fråga, vilket är särskilt reglerat, vara mycket restriktiva med att utfästa särskilda belöningar i enskilda fall.

BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Jag tror att civilministern och jag är helt överens om att vi måste göra allt för att öka upptäcktsrisken. Det här är ett sätt, som faktiskt är underskattat.

Egentligen skulle jag kunna använda statsrådets egen argumentering för att komma till min egen slutsats: i de allra flesta fall där belöningar har utfästs, har det skett av privatpersoner eller företag. Det mest upprörande exemplet – även om det var vältänkt – är väl när en liten flicka från Skåne utsattes för sådana sexuella övergrepp att hon t.o.m. avled. Ingen enda statlig eller kommunal krona hade utfästs som belöning efter detta fasansfulla brott! Däremot ställde en anonym person upp med 100 000 kr.

Nästan alla av de fall jag har på min lista är just privat finansierade – kalla det gärna sponsring – och det var ju precis motsatsen mot vad statsrådet ville ha.

Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Vi har över 100 ouppklarade mord i vårt land, förutom en mängd andra våldsdåd. Jag skulle inte vilja förbinda detta med att det inte finns tillräckliga skäl för människor att anmäla om de får kännedom om någonting sådant, t.ex. våld mot småbarn. Jag tycker det är felaktigt att på det sättet koppla någonting som man blivit oerhört upprörd över i hela Sverige

och där mängder av tips hela tiden strömmar in till polisen med att säga att det beror på att det inte funnits en tillräckligt stor belöning. Jag tar snarare detta som intäkt för att det finns människor som engagerat sig starkt i enskilda fall – som vi ju alla gör – när det utfästs belöningar på det sätt som Bengt Harding Olson syftar på.

Prot. 1989/90:16

24 oktober 1989

Svar på frågor

BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Jag har inte alls direkt kopplat de här sakerna till varandra. Jag har inte påstått att om man utfäster belöningar så skulle brotten lösas. Men jag tycker nästan att statsrådet gör den motsatta kopplingen – även om man inte hade haft någon belöning så hade man inte kunnat komma längre än man har gjort. Det är som jag ser det en förhastad slutsats.

Jag tycker att just de skäl som är angivna, att vi har 100 ouppklarade mord, att vi vet att allmänheten känner att man inte får tillräcklig stimulans i många sammanhang, borde i varje fall innebära att man skulle vara beredd att pröva detta och inte bara säga nej. Jag har inte sagt att sådana belöningar skall införas, men jag tycker att man borde kunna pröva och utvärdera det som är. Statsrådet kan inte rimligen vara nöjd med den situation som nu råder när det gäller tipsbelöningar.

Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Jag uppfattar det som Bengt Harding Olson nu säger snarast som en diskussion om omfattningen och kanske summorna när det gäller att ge belöning och ersättning enligt de regler som gäller i en särskild förordning.

Jag vidhåller att man enligt min mening bör vara mycket restriktiv med att i särskild ordning utfästa belöningar till allmänheten för tips och hjälp. Vi bör i första hand utgå från att detta är en medborgerlig skyldighet. Jag tror att de flesta medborgare också känner på det sättet.

BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Jag talar inte om den förordning som civilministern nu har berört tre fyra gånger. Den förordningen handlar inte om denna situation utan om belöningar i efterhand. Det jag talar om är belöningar på förhand. Dessa behövs för att det skall komma in tips, för att öka möjligheten att upptäcka brottslingen. Det vore mycket enkelt att som ansvarig polisminister säga sig: Dessa frågor är kanske inte helt klara och enkla, men det borde i varje fall finnas utrymme att fundera över dem. Det borde finnas tillräcklig grund för att till en början ta upp en diskussion med rikspolischefen för att få reda på hur han ser på dessa frågor. Utifrån den kunskapen kan man sedan arbeta vidare, i stället för att bestämt låsa sig här och nu. Kan inte statsrådet lova mig detta?

Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Jag kan lova att jag tänker på dessa frågor. Jag är inte låst i diskussionen. Jag har redogjort för hur jag tänker i dessa frågor, och jag har redogjort för vad jag tycker är svaret på den fråga Bengt Harding Olson ställde.

BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Gäller detta också som svar på min vädjan till civilministern att ta kontakt med rikspolischefen och tillsammans med honom gå igenom dessa frågor?

Civilminister BENGT K Å JOHANSSON:

Fru talman! Det finns inga brister i fråga om kontakter mellan mig och rikspolischefen.

BENGT HARDING OLSON (fp):

Fru talman! Jag hoppas att detta också gäller i denna fråga.

Med detta anförande – under vilket tredje vice talmannen övertog ledningen av kammarens förhandlingar – var överläggningen avslutad.

22 § Svar på fråga 1989/90:74 om sysselsättningen i Karlskoga-regionen

Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Gudrun Norberg har – mot bakgrund av nedskärningar vid Bofors och Ovako Kilsta – frågat mig vilka planer regeringen har för Karlskogaregionens näringslivsstruktur och sysselsättningsläge.

Karlskogaregionen har haft besvärliga problem och står också inför nya besvärliga problem på sin arbetsmarknad. Alltsedan den socialdemokratiska regeringen tillträdde 1982 har Karlskoga och andra delar av Bergslagen prioriterats.

Jag vill nämna några exempel: Karlskoga, och även grannkommunerna Degerfors och Kristinehamn, inplacerades 1984 i tillfälligt stödområde. Fram till i dag har regionalpolitiskt stöd lämnats till olika projekt i Karlskoga, vilket beräknas ge 520 nya arbetstillfällen.

Regeringen medverkade vidare till tillkomsten av Boforsstiftelsen och Boforsfonden, vilkas syfte är att bredda näringslivet i regionen. Dessa medel har använts bl.a. till högskoleutbildning i Karlskoga, vilken bedrivs av högskolorna i Örebro och Karlstad.

Bergslagsdelegationen bedriver flera projekt som har betydelse för Karlskoga, t.ex. försök med en samordnad lösning för arbetsmarknad och kollektivtrafiksystem. Jag kan vidare nämna det s.k. Regnbågsprojektet, som utifrån ett avtal mellan Bergslagsdelegationen och Stockholms Mark- och Lokaliseringsbolag innebär avlänkning av expansion från Stockholm.

Jag nämner detta för att visa att Karlskogas problem inte är nya och att ett omfattande arbete redan pågår med att förnya och utveckla näringslivet.

Vad sedan gäller den aktuella situationen med förändringarna vid AB Bofors och Ovako Kilsta är det helt klart att förändringar i den storleksordningen – 1 400 arbetstillfällen som faller bort under ett par år – innebär mycket svåra påfrestningar i ett redan känsligt läge. En regional arbetsgrupp har därför bildats med syfte att förstärka och intensifiera utvecklingsarbetet. Företrädare för arbetsmarknadsdepartementet har också påbörjat överläggningar med företrädare för länet och kommunen.

GUDRUN NORBERG (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet så mycket för svaret.

De uppräknings som statsrådet gör av åtgärder och insatser som har gjorts för Karlskoga regionen visar bara ytterligare hur besvärlig situationen är i denna del av Bergslagen. Framtiden framstår faktiskt som mycket dyster för Karlskoga. Bofors ämnar göra nedskärningar med ungefär 1 200 man på två år, och Ovako Kilsta med 220. Degerfors järnverk har också aviserat en neddragning på uppåt 30–40 personer. En följd av nedskärningarna vid Bofors blir nedskärningar motsvarande 200 personer vid Liab i Lindesberg.

Detta är alltså ett mycket akut läge. Arbetslösheten i denna region är redan hög i förhållande till landet i övrigt. Arbetslösheten ligger här på 2,2 %, mot ungefär 1,6 % i länet i övrigt. Ser man på befolkningsutvecklingen i Karlskoga visar också den att Karlskoga redan tidigare är hårt drabbad. Och vad skall inte hända efter de nu aviserade nedskärningarna? Kommunen har sedan 1970 minskat med ca 6 000 invånare.

Nu behöver Karlskoga faktiskt en storsatsning, en storetablering, något som kan jämföras med vad som skedde i Malmö när Kockums lade ner och vad som har hänt i Uddevalla. Det behövs alltså en storsatsning i Karlskoga, som ju i övrigt är en så pass välutvecklad kommun att det där finns möjligheter att ta emot en satsning om omständigheterna verkligen ordnas. Den regionala gruppen har nu lagt fram sitt förslag, och jag har förstått att statsrådet redan har fått ta del av detta.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1989/90:111 om företagsinvesteringarna i Stockholm

Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Filip Fridolfsson har frågat industriministern vad han avser göra för att svenska företag skall kunna investera och expandera i Stockholm i stället för i Bryssel, Madrid eller Singapore. Han frågar också om regeringen avser lägga förslag om att upphäva nuvarande begränsningar.

Frågan har överlämnats till mig.

Anledningen till regleringen är att byggmarknaden i Stockholm är extremt överhettad och att resurser måste reserveras i första hand för bostadsbyggande och andra absolut nödvändiga investeringar i anläggningar. Ett dynamiskt näringsliv kräver också tillgång till bostäder och samhällsservice.

En genomgång görs nu av alla ineliggande projekt och en noggrann prioritering kommer i detta sammanhang att göras. Hänsyn kommer därvid att tas bl.a. till företag som är mycket exportberoende, och som för att kunna utvecklas måste investera i Stockholmsområdet.

Den stora bristen på byggnadsarbetare kommer enligt länsarbetsnämndens prognoser att bestå under de närmaste 14 månaderna.

För att minska överhettningen i Stockholmsområdet inom framför allt tjänstesektorn arbetar arbetsmarknadsdepartementet aktivt med att föra diskussioner med stora tjänsteföretag i frågor rörande dessa företags lokali-

Prot. 1989/90:16
24 oktober 1989

Svar på frågor

Svar på frågor

sering. Syftet med dessa diskussioner är att avlänka expansion från Stockholmsområdet till andra delar av landet där goda förutsättningar för investeringar finns.

Effekten av dessa åtgärder blir att vi utnyttjar hela landets resurser på ett effektivare sätt, och att vi skapar utrymme i Stockholmsområdet för den verksamhet och för de företag som av olika skäl måste ha sin verksamhet här. Dessa åtgärder gynnar i hög grad alla företag, inom och utanför Stockholm, och skapar goda förutsättningar för dessa att investera i Sverige.

FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Anledningen till att jag har ställt frågan är ett uttalande som finansborgarrådet i Stockholm, Mats Hulth, gör i en socialdemokratisk tidning. Detta uttalande är så sensationellt att jag måste se till att det kommer med i riksdagens protokoll.

Mats Hulth säger: Vi har stoppat arbetsplatser i Stockholm för 22 miljoner, och vi har gjort det med glädje. Vi säger nej till fem företag om dagen som vill etablera sig i Kista. Mats Hulth fortsätter längre fram i samma artikel: Stockholm har varit en rik stad. Fram till början av 80-talet hade vi en strålande ekonomi, men i dag är samtliga storstäder under is.

Herr talman! Vad gör man när man läser sådant? Man tar sig för pannan. Kan det vara möjligt att den främste socialdemokraten i Stockholms stads- hus uttrycker sig på detta sätt, att han står och skryter med sin näringsfientlighet? Är man riksdagsman och sitter på Stockholmsbänken kan man aktualisera frågan i riksdagen, som jag har gjort.

Regeringen måste väl erkänna att den förda politiken får oacceptabla konsekvenser för näringslivet i Stockholm. Statsrådet försöker förklara situationen, men några resoluta förslag kan jag inte finna i svaret. Detta tycker jag bekräftar vad en tidning skrev, nämligen att regeringen mer och mer framstår som en destruktiv kraft i vårt samhälle, en kraft som stoppar och förstör för den som vill skapa någonting.

Det här är allvarligt, och därför är det mycket krut i min fråga. Blir inte arbetsmarknadsministern oroad och omskakad över Hulths glada galenskaper?

Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! "Mats Hulths glada budskap" säger Fridolfsson. Om tidningsrubriken hade varit det enda innehållet i Mats Hulths budskap, hade jag förvisso blivit djupt oroad och omskakad. Nu är det inte så.

Det investeras oerhört mycket i Stockholms kommun, och det investeras ganska ordentligt i den norra delen av Stockholms län men inte fullt så mycket i den södra delen. Vi behöver få bra utdelning av de investeringar som behöver göras. Detta gäller för företag som behöver expandera, i nyföretagande som behöver finnas i Stockholm. Men det gäller framför allt investeringar som dessa företag behöver för att kunna få arbetskraft som fungerar, nämligen för bostäder och allmännyttiga investeringar i form av skolor, omsorg och kommunikationer.

För att dessa utrymmen skall skapas behövs det definitivt en dämpning.

Vi utnyttjar denna dämpning, och det är viktigt, för att ge möjlighet för företagen att expandera på andra håll i Sverige – inte på andra håll i världen. Vi tar till vara möjligheterna att överlägga och förhandla med dessa företag så att de tar vara på arbetskraft, samhällsbyggnader och investeringar som finns på annat håll i landet.

Här har vi under de gångna två åren, om jag får säga det själv, varit relativt framgångsrika. På det viset får företag och arbetsmarknaden i Stockholm och andra delar av landet möjlighet att utvecklas. Detta tycker jag är viktigt för hela Sveriges utveckling.

FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Jag sade inte "Hulths glada budskap", utan jag sade "Hulths glada galenskap". Jag läste upp innehållet här, vilket var ordagrant vad Hulth har sagt.

Har arbetsmarknadsministern hört devisen att det som är bra för Stockholm är bra för landet? Det är sant fast det inte står i Bibeln.

Jag hävdar att regeringen bedriver en Stockholmsfientlighet. Jag är helt övertygad om att ni kommer att nå ert mål att få Stockholm att stagnera och att gå tillbaka. Någon förnyelse av industrierna i Stockholm kommer inte att ske, näringslivet kommer att stagnera och ingen vill flytta hit och konkurrenskraften avtar. Jag kan inte förstå att denna politik inte oroar en arbetsmarknadsminister. Den Stockholmsfientlighet som regeringen bedriver kommer att få förödande konsekvenser för Stockholm.

Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Jo, jag har hört devisen att det som är bra för Stockholm är bra för Sverige. Jag skulle vilja förlänga den och säga att det som är bra för Sverige i övrigt är också bra för Stockholm. Det finns kommunicerande kärn mellan utvecklingen i landet i övrigt och utvecklingen i Stockholm.

Det är en myt att utvecklingen i Stockholm kan vara hur ohämmad som helst och samtidigt vara till nytta och glädje för Stockholms företagare och för Stockholms arbetstagare. En väl balanserad utveckling är till nytta för båda dessa när det gäller löneutveckling, den sociala situationen och över huvud taget människors levnadsförhållanden.

Att socialdemokraterna skulle ha en fientlig inställning till storstaden är fullständigt felaktigt. Men, herr Fridolfsson, den svartsyn som ni ger uttryck för är negativ för Stockholms utveckling.

FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Jag har ingen svartsyn, däremot är jag framsynt.

Arbetsmarknadsministern sade att om man får nej till Stockholm så flyttar man till Jokkmokk eller Tomelilla. Men så är det inte, man flyttar utomlands.

Jag tycker att detta utgör en ansvarslös politik. Man har alltså ansvar för företagsamhet, arbetsmarknadspolitik och näringsliv. Allt detta går in i varandra. Jag hade ställt frågan till industriministern, men fick svaret av arbetsmarknadsministern. Detta visar vilken samhörighet dessa områden har. Jag har ingenting emot att diskutera med arbetsmarknadsministern. Men tror ni

själva på allt detta? Tycker ni att det är vettigt när Hulth slår sig för sitt bröst och jublar över att han har stoppat arbetsplatser för 22 miljarder och skryter över sina insatser?

Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Jag vill inte uttala någon synpunkt på huruvida Mats Hulth jublar eller huruvida hans formuleringar är vettiga eller inte. Men jag tycker definitivt inte att moderaternas syn på Stockholm är speciellt framsynt. Jag skulle vilja säga att den är trångsynt. De ser inte kopplingarna mellan behovet för företagen att utvecklas sunt och sansat och för deras arbetstagare att leva i en vettig social miljö och därmed vara en tillgång för sina företag.

Jokkmokk och Tomelilla är inte de enda alternativen, även om de förvisso i vissa situationer kan vara goda alternativ. Men det finns andra alternativ, t.ex. Luleå, Umeå, Söderhamn och Hagfors. Vi har i dag alldeles nyss diskuterat Karlskoga. Det finns mellanstäder i Sverige som Malmö och Göteborg. Det finns alltså en lång rad av alternativ för företag att expandera i. Det är alternativ med god tillgång på arbetskraft, god arbetsmarknad och med redan gjorda investeringar. Detta har ett hundratal stora företag anammat och resultatet syns i en expansion i andra delar av landet. Detta är till nytta för Stockholmsområdet och till nytta för Sverige. Därför är Sveriges framgång också till nytta för Stockholms framgång.

FILIP FRIDOLFFSSON (m):

Herr talman! Det var för att få profil på min replik som jag sade Jokkmokk och Tomelilla.

Det här är inget torgmöte utan en seriös debatt i riksdagen. Men, herr talman, vi måste se till att vi får en ny regering som bedriver en vettig politik, dvs. en näringspolitik som stimulerar och inte släcker den företagsanda som finns i storstadsregionen. Jag tror att detta är nödvändigt, och då kanske arbetsmarknadsministern och jag byter plats.

Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Det enklaste hade varit att byta plats i talarstolen. Det hade förvisso varit det allra enklaste för landet. Dvs. endast i talarstolen och inte på någon annan plats.

Herr Fridolfsson säger att vi skall ha en seriös debatt i riksdagen om hur Stockholm och Sverige skall utvecklas. Då tycker jag inte att man som uttryck för en profil skall kasta in Jokkmokk och Tomelilla och sedan kasta ut dem igen. Det är inte något seriöst inslag i en debatt.

Seriösa alternativ till Stockholm är de städer jag nämnde. Jag slängde inte in dem för att få litet "touch" på mitt inlägg, utan jag sade detta för att jag vet att dessa arbetsmarknader är konkreta alternativ för en lång rad seriösa företag som t.ex. banker, försäkringsbolag, databolag, konsultföretag och andra företag som är intresserade av att utvecklas och expandera i Sverige. Det finns även de företag som är intresserade av Jokkmokk och Tomelilla, men jag nämnde inte dem.

FILIP FRIDOLFSSON (m):

Prot. 1989/90:16
24 oktober 1989

Svar på frågor

Herr talman! Nu skall inte arbetsmarknadsministern försöka få denna debatt att framstå som oseriös. Den här debatten är oerhört viktig. Mats Hulth's vårdslösa, helt oförklarliga, uttalande i en socialdemokratisk tidning är så totalt väsensfrämmande för vettig näringspolitik i Stockholm att jag måste få ta upp ämnet.

Jag vet sedan tidigare att man inte får skämta i riksdagens talarstol, men jag vill försöka få arbetsmarknadsministern in på de sunda tankebanor som jag ändå hade trots att jag nämnde Jokkmokk och Tomelilla.

Jag menar att risken är överhängande, och det finns exempel på att företag har fått nej från Stockholms stad och därför har flyttat utomlands.

Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Om det är meningen att jag skall betrakta Filip Fridolfssons inlägg som ett skämt, kanske vi skall börja om igen.

I mitt svar nämnde jag att man i den mycket seriösa genomgång som man nu gör av de företag som inte har fått investeringstillstånd i Stockholm gör en mycket noggrann prövning av huruvida företagen är starkt exportberoende och huruvida de är oerhört beroende av att finnas just i Stockholm. I de fall man gemensamt kommer fram till bedömningen att det inte är så, finns det arbetsmarknader och investeringsmöjligheter i andra delar av Sverige. Här har vi konkreta, påtagliga och mycket goda exempel på att man har lyckats både för Stockholms och för dessa andra arbetsmarknaders vidarekommande.

FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Jag har ställt denna fråga med djupt allvar, och den debatt jag har fört här har också varit allvarligt syftande. Om statsrådet vill försöka komma ifrån en besvärlig sits när det gäller näringspolitiken i Stockholm, som bedrivs av den socialdemokratiska regeringen, genom att hänga upp sig på ett par orter som jag nämnde, förstår jag att hon är oerhört trängd i debatten.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1989/90:119 om sysselsättningen vid Tal och Punkt i Kiruna

Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Bruno Poromaa har frågat mig vad jag är beredd att vidta för åtgärder för att trygga sysselsättningen vid SRF Tal & Punkt i Kiruna.

Enligt vad jag erfarit är bakgrunden till frågan att talboks- och punktskriftsbiblioteket nyligen avslutade en upphandling av punktskriftsproduktion. SRF Tal & Punkt var ett av de företag som deltog i anbudsgivningen, men biblioteket valde att lägga ut produktionen på två andra företag.

Jag utgår från att bibliotekets upphandling har skett på ett korrekt sätt.

När det gäller sysselsättningen i företaget SRF Tal & Punkt och deras filial

i Kiruna ligger ansvaret i första hand inom det egna företaget. Jag räknar med att företaget även i fortsättningen skall ha möjlighet att förlägga produktionen till Kiruna så att sysselsättningen kan bibehållas där.

BRUNO POROMAA (s):

Herr talman! Jag skall be att få tacka statsrådet för det svar jag har erhållit på min fråga, även om jag inte är nöjd.

Ett tjugotal kvinnor står snart utan arbete i en kommun som har den näst högsta arbetslösheten i landet. Det är enbart Pajala kommun som har högre arbetslöshet än Kiruna. MBL-förhandling har också avhållits. Mest förvånande är att ett statligt organ här har agerat på ett sådant sätt att de arbetstillfällena som det är fråga om faktiskt har hamnat i den överhettade Stockholmsregionen. Man har pumpat in regionalpolitiska medel till SRF Tal & Punkt. När verksamheten sedan flyter bra och man har skaffat sig kompetens, tar beställaren, det statliga talboks- och punktskriftsbiblioteket, sin Mats ur skolan och lägger beställningen hos Samhall i Västerås, som i sin tur lägger beställningen i Stockholm.

Efter att ha lyssnat till debatten i den förra frågan tror jag att samma resonemang har gällt här. Det som är bra för Stockholm är också bra för landet. Så är ingalunda fallet.

Eftersom statsrådet också har ansvar för regionalpolitiken, vill jag fråga om detta statliga organ lever upp till de föresatser som så många gånger har förespråkats från regeringskansliet, nämligen att alla politikområden skall ta sitt regionalpolitiska ansvar. Jag tycker inte att det här organet har tagit det ansvaret.

Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! SRF Tal & Punkt i Kiruna har fått lokaliseringssöd. Företaget åtnjuter även den arbetsgivaravgiftssänkning som gäller för andra företag med verksamhet i området. Detta betyder att företagets utgångsläge när det gäller att lägga in anbud på offerter borde vara ganska gott.

Upphandlingar faller inte under mitt ansvarsområde, men efter vad jag har inhämtat har sex företag lämnat anbud. Utav dessa sex har upphandlarna antagit anbud från Samhall i Västerås och EMB. Det sistnämnda företaget drivs av en kvinna, som tidigare har varit anställd på Tal & Punkt men som nu har sin verksamhet på Ekerö.

När det gäller Samhall i Västerås utförs arbetet i Fagersta av arbetshandikappad personal, bl.a. blind personal. Arbetet utförs således inte i Stockholm.

Enligt min uppfattning bör SRF som har sitt huvudsäte i Stockholm även kunna driva verksamhet i Kiruna.

BRUNO POROMAA (s):

Herr talman! Jag har med mig handlingar som visar det motsatta, nämligen att den volym som tidigare har funnits i Kiruna nu har hamnat i Stockholm.

Arbetsmarknadsministern sade tidigare att hon utgick ifrån att bibliotekets upphandling har skett på ett korrekt sätt. Jag har beräkningar som visar

att man faktiskt inte har tagit det billigaste anbudet. Tal & Punkt i Kiruna hade ett väsentligt lägre alternativ. Jag ser så allvarligt på detta att jag har för avsikt att överlämna frågan till riksdagens revisorer, som har möjlighet att granska huruvida upphandlingen har gått till på ett korrekt sätt.

Prot. 1989/90:16
24 oktober 1989

Svar på frågor

Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Vi är nu på väg in i en annan typ av diskussion. Enligt de uppgifter jag har fått – jag kan bara gå efter dem, eftersom jag inte personligen revisionellt har granskat anbudsgivningen – har anbudsgivningen gått korrekt till. Man har fått in sex stycken anbud och bland dem har man valt ut dem som har varit förmånligast för företaget. Såvitt jag förstår borde SRF Tal & Punkt i Kiruna ha legat bra till med tanke på företagets utgångsläge. Det ankommer dock inte på mig att göra den bedömningen.

Om Bruno Poromaa har en annan uppfattning grundad på annan information måste man naturligtvis ifrån saklig utgångspunkt gå till botten med sådant som inte är riktigt. Jag har dock inte möjlighet att ta upp det till diskussion med anledning av den fråga som Bruno Poromaa har ställt till mig.

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1989/90:127 om det svenska näringsklimatet

Industriminister IVAR NORDBERG:

Herr talman! Margit Gennser har frågat vilka åtgärder jag avser att vidta för att återge Sverige ett positivt näringsklimat. Hon påstår bl.a. att det råder politisk osäkerhet på alltför många strategiska områden och att vi därför skulle ha svårt att attrahera framtidsansatser.

Jag vill bestämt hävda att Sverige har ett mycket bra näringslivsklimat. Industrins lönsamhet har under flera år legat på en hög nivå liksom investeringarna och kapacitetsutnyttjandet. De senaste sex åren har inte mindre än 116 000 nya företag startats.

Att svenska företag lägger en del av sina investeringar utomlands och att utländska företag investerar i Sverige, ser jag som ett naturligt uttryck för det allt närmare ekonomiska samarbetet i Europa och på global nivå.

Beträffande de specifika områden som frågeställaren tar upp vill jag hänvisa till att riksdagen fastställt riktlinjerna för den framtida energipolitiken och för Sveriges ambitioner i fråga om relationen till EG. När det gäller skatterna pågår ett omfattande reformarbete som syftar till förändringar till gagn både för löntagarna och för näringslivet.

Den internationella konkurrensen blir allt hårdare. Det fordras allt större insatser för att vara bland de tekniskt mest avancerade inom de områden där vi vill vara med och tävla. Vi ställs inför krav på fortsatt specialisering och strukturell anpassning.

I en öppen och dynamisk marknadsekonomi som den svenska finns det alltid åtgärder som kan vidtas för att näringsklimatet skall bli ännu bättre. Inom regeringskansliet pågår ett löpande arbete med sådana förbättringar.

Svar på frågor

MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Man skall aldrig blunda för realiteter. Man skall alltid vara ärlig mot sig själv och se sanningen i vitögat. När Rune Andersson, en av våra skickligaste företagsledare, går ut och klagar på näringslivsklimatet måste man lyssna. Han känner stor osäkerhet inför en mängd frågor. Det gäller frågan om el, EG, ekonomin, socialförsäkringssystemet som håller på att falla sönder, arbetsskadeförsäkringssystemet som inte fungerar etc. Man kan naturligtvis definiera näringslivsklimat på olika sätt. Det var synd att herr Nordberg inte var här i kammaren när vi diskuterade etableringskontroll och etableringshinder i Stockholm. Det hade varit bra om han varit här.

Är etableringshinder något som ger ett bra näringslivsklimat? Är osäkerhet om energisituationen något som befrämjar näringslivsklimatet? Är straffbeskattning av fåmansföretagare, de som skall föda våra nya företag, något som tillhör ett bra näringslivsklimat?

Herr Nordberg säger att vi har en öppen och dynamisk marknadsekonomi, när ungefär 65 % av pengarna går genom den offentliga sektorn. Men marknadsekonomin kan faktiskt inte fungera hur som helst. Det är väl helt enkelt så att regeringen vill ha planhushållning – en planhushållning som håller på att falla sönder i omvärlden. Men kalla det inte för marknadsekonomi utan kalla det för vad det är. Vi kan sedan diskutera hur vi skall göra näringslivsklimatet bättre, vilket är viktigt för oss alla.

Industriminister IVAR NORDBERG:

Herr talman! Jag vill erinra fru Gennser om att det näringslivsklimat som vi har i dag är många gånger bättre än det näringslivsklimat som rådde under de 6 år de borgerliga regeringarna hade ansvaret för landet. Det var då inte bara Sveriges ekonomi som var i kris. Vi hade också en industriell kris där tron på framtiden över huvud taget inte fanns i det svenska näringslivet. Sedan socialdemokraterna år 1982 kom tillbaka i regeringsställning har det skett en enorm blomstring inom det svenska näringslivet. Lönsamheten har ökat, kapacitetsutnyttjandet har ökat, orderingången har ökat, vinsterna har ökat och inte minst sysselsättningen har ökat. Vi har bekämpat arbetslösheten på ett mycket kraftfullt sätt. Det har fått till resultat att ett av problemen i dag är att företagen har brist på arbetskraft.

Jag vill hävda att vi i Sverige i dag har ett mycket näringsvänligt klimat, vilket också framgår av de siffror jag tidigare nämnt. Men låt mig ta ytterligare ett exempel. Från år 1982 t.o.m. nu har det svenska näringslivet i fasta reala tal investerat 150 miljarder kronor. Är detta ett bevis på att svenskt näringsliv inte tror på Sverige som ett land att investera i? Jag vill hävda att det är ett bevis för att man tror på Sverige.

MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Jag förutsåg att det här svaret skulle komma. Jag har faktiskt gillrat fällan för att få höra den här utläggningen. Orsaken till den jämmer-

liga utvecklingen under 1970-talet var den fullständigt befängda politiken under den första delen av 1970-talet.

Jag satt själv som ordförande i ett tekoföretag och kan därför vittna om vad man från regeringshåll hade lyckats göra. Det var fråga om höjda arbetsgivaravgifter och en politik som gick tvärtemot all annan konjunkturpolitik.

Under 1980-talet har vi haft en ovanligt långvarig högkonjunktur. Men det är inte herr Nordbergs förtjänst. Tacka Reagan och de stora länderna som fört en bättre politik!

Jag tycker det är ansvarslost att diskutera på det här viset. Se sanningen i vitögat – vi har inget vänligt näringslivsklimat! De stora investeringarna gör börsbolagen utomlands. De håller på att flytta. Vi kommer att få en folkvandring när det gäller företagen. Det är 1990-talets problem som vi nu skall se på.

Industriminister IVAR NORDBERG:

Herr talman! Jag vill inte undervärdera betydelsen av en högkonjunktur. Den har självfallet betytt väldigt mycket. Men man har i hela världen levt i samma högkonjunktur. Vad tror fru Gennser är förklaringen till att det har gått så oerhört bra här i Sverige, medan det gått betydligt sämre i bl.a. övriga länder i Europa när det gäller exempelvis sysselsättning och arbetslöshet?

Regeringen har via de insatser som genomförts inom den ekonomiska politiken, arbetsmarknadspolitiken, sysselsättningspolitiken och näringspolitiken sett till att vi pressar tillbaka arbetslösheten. Den har aldrig legat på en så låg nivå som i dag. Men det redovisas fortfarande en arbetslöshet på 10 % i andra länder. Detta är, fru Gennser, ett bevis för att socialdemokratisk politik gett ett mycket bra resultat.

MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Läser inte herr Nordberg Dagens Industri, Affärsvärlden, Financial Times och andra tidningar? I England har man pressat ned arbetslösheten med 6 %. Har herr Nordberg inte sett Sveriges inflationssiffror och vår oerhört låga tillväxttakt? Det är ju sådant som brukar visa hur ekonomin utvecklas. Jag förstår inte att herr Nordberg inte är samstämmig med herr Feldt som var tvungen att införa tvångssparandet, eftersom det var så förfärligt besvärligt i svensk ekonomi.

Vi har sackat efter i Sverige och vår levnadsstandard sjunker. Sverige har inte alls en god utveckling av bruttonationalprodukten, och Sverige nämns verkligen inte i utländska finanstidningar som ett exempel på ett land som har en mycket bra utveckling. Västtyskland får däremot ofta många komplimanger.

Industriminister IVAR NORDBERG:

Herr talman! Jag vill inte sticka under stol med att det finns kvar problem i den svenska ekonomin. Nu är läget det att vi har en överhettad ekonomi. Det är en helt annan situation än den som förelåg när de borgerliga regeringsåren var avslutade. Då hade vi en ekonomisk kris med en investeringsutveckling som gick bakåt. Men sedan socialdemokratin tog över har den accelererat.

Prot. 1989/90:16
24 oktober 1989

Svar på frågor

Jag har nyligen tillsatt en särskild delegation för att få reda på vad som är orsaken till att vi har en så låg produktivitetstillväxt i det svenska näringslivet. Den skall försöka kartlägga flaskhalsarna och komma med förslag till åtgärder just för att Sverige skall förbättra sin produktivitetstillväxt och också den totala ekonomiska tillväxten. Jag menar att det är på detta område som vi politiker ständigt måste vidta åtgärder.

MARGIT GENNSER (m):

Herr talman! Det är nödvändigt att vi politiker ständigt vidtar åtgärder, säger herr Nordberg. Ja, det är nödvändigt i ett samhälle med planhushållning, men i dynamiska marknadsekonomier är det just detta som inte behövs.

Visst är Sverige oerhört känsligt för utvecklingen utomlands. Sverige är ett litet land med 8 miljoner invånare, och världen är ganska stor. Vi är beroende av utländska konjunkturuppgångar och konjunkturedgångar. Men nu föreligger en risk för överhettning av ekonomin.

Man har aldrig kunnat lösa sådana här problem med en kommitté. De måste lösas ute i företagen. Men jag har i dag fått bevis för att herr Nordberg läser av verkligheten på ett sätt som i varje fall inte jag tycker är riktigt. Jag skulle vilja säga att det när det gäller detta finns en ravin emellan oss.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på frågorna 1989/90:124 och 125 om pastöriserad mjölk vid skollunch, m.m.

Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Mona Saint Cyr har frågat mig dels om tidpunkten för avgörande i ett ärende som gäller överklagande av ett beslut om ändrade föreskrifter om mjölk m.m., dels om det föreligger möjligheter att opastöriserad mjölk från en gård i Dörröd kan ges dispens för skolkonsumtion. Rune Rydén har frågat mig om jag är beredd att medverka till att denna form av produktion får fortsätta under kontrollerade former.

Jag besvarar frågorna i ett sammanhang.

Regeringen har en hög ambition när det gäller att på olika sätt främja en ökad lokal produktion av livsmedel av god kvalitet.

I båda frågorna hänvisas till ett enskilt fall rörande en mjölkproducent i Dörröd i Skåne. Genom ett beslut av livsmedelsverket om ändrade föreskrifter för mjölk har miljö- och hälsoskyddsnämndens rätt att ge dispens från pastöriseringskravet upphört i samband med att denna rätt per den 1 juli 1989 flyttades över till livsmedelsverket. Beslutet har överklagats till regeringen. Rune Rydéns uppgift att livsmedelsverket vägrat det aktuella företaget dispens för en begränsad försäljning av opastöriserad mjölk, bl.a. till skola, är inte korrekt. Livsmedelsverket har inte fått någon dispensansökan.

Svaret på Rune Rydéns fråga och på Mona Saint Cyrs andra delfråga är alltså att det ankommer på livsmedelsverket att bedöma om den här typen av verksamhet kan tillåtas. När det gäller Mona Saint Cyrs första delfråga,

nämligen om tidpunkten för beslut i det regeringen anhängiga ärendet om ändrade föreskrifter för mjölk m.m., så kan jag bara hänvisa till att ärendet bereds i jordbruksdepartementet och att det kommer att avgöras så snart som möjligt.

Prot. 1989/90:16
24 oktober 1989

Svar på frågor

MONA SAINT CYR (m):

Herr talman! Då det här frågesvaret har senarelagts i dag och Rune Rydén därför inte kan vara här och ta emot svaret inträder jag även i hans ställe och tackar jordbruksministern för det gemensamma svaret.

Det förekommer tyvärr alltför ofta att enskilda medborgare kommer i kläm mellan allt fler lagparagrafer. I detta fall kolliderar kraven mellan konkurrenslagstiftningen och den livsmedelshygieniska lagstiftningen över den enskildes huvud.

Pastöriseringskravet är ett historiskt instrument i den direkta och förebyggande kampen mot ohälsa som har betytt mycket för den svenska folkhälsan. Men det har också hänt en hel del på det hygieniska och tekniska området under de decennier som har gått sedan lagstiftningen tillkom. Lagstiftningen är inte generell utan dispenser har medgivits. Landets lantbrukande befolkning t.ex. får på egen risk dricka sin egen mjölk. Nu får mjölken också säljas till grannar och anhöriga. Lantbrukarna får fritt bjuda på sin mjölk. Större risk än så är det sålunda inte. Det är den slutsats man kan dra. Totalt torde minst ett par hundra tusen svenskar dricka opastöriserad mjölk.

I England tvingades myndigheterna så sent som i somras retirera inför opinionsstormen kring den opastöriserade mjölken. Där gällde det småmejeriernas vara eller inte vara. De räddades kvar. Hos oss gäller striden en enda producent, en miljö- och hälsoskyddsnämnd, en kommun, en skola och ett antal föräldrar och deras barn.

När livsmedelsverket i våras fattade sitt beslut om en förändring av 17 § i livsmedelskungörelsen innebar detta en motsägelsefull förändring. Man förhindrade den numera riksbekante Dörrödsbonden, vars mjölkproduktion står under särskild kontroll, att fortsätta sina leveranser till Svaleboskolan, samtidigt som man gav alla bönder utanför denna kontroll vidgad frihet att sälja mera till flera. Detta faktum är förbryllande.

Nu har livsmedelsverket överlämnat ärendet till regeringen för politiskt avgörande. Då är det av intresse för både Dörrödsbonden och alla dem som följt detta fall att få veta vad som sker och varför.

Jordbruksministern har ju på senare år gjort sig till tolk för närproducerade livsmedel och avsatt budgetmedel till alternativ produktion. Innebär detta måhända att Dörrödsproduktionen rent av skulle kunna bli ett statligt välsignat pilotprojekt, givetvis bedrivit under vederbörlig livsmedelshygienisk kontroll?

Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Det ärende som regeringen har är ett överklagande från Dörrödsbonden av livsmedelsverkets beslut, och det ärendet skall naturligtvis avgöras så snart som möjligt.

När det gäller sakfrågan finns det goda skäl att skilja mellan att stimulera

Svar på frågor

lokal produktion och att stimulera småmejerier. Det finns ju förvisso även småmejerier som kan fungera lönsamt även om de pastöriserar mjölken.

Utan att gå in på det enskilda fallet, vilket jag som statsråd självfallet inte kan göra, vill jag understryka att de hälsorisker som man har ansett vara förknäpade med att dricka opastöriserad mjölk också i dagsläget av många experter anses vara betydande. Det är bra att Mona Saint Cyr till skillnad från många andra debattörer gör klart att pastöriseringskravet sammanhänger med det som varit den stora folksjukdomen i Sverige, nämligen tuberkulosen. Vi är överens om att pastöriseringskravet starkt har bidragit till att tuberkulosen i dag är en undantagssjukdom i Sverige, medan en tredjedel av alla kreatursbesättningar på 20- och 30-talen hade tuberkulos och spred den till människor genom en mycket snabb smittföring.

Det finns i dag även experter som menar att ett spridande av opastöriserad mjölk också med dagens tekniska möjligheter leder till betydande hälsorisker. Det gäller tuberkulos, salmonella och campylobacter. Detta hänger samman med att även om mjölken hos en frisk ko är steril får man alltid räkna med att den blandas med mikroorganismer både från kons egen avföring och från närmiljön, men också från de kor som har juverinflammation. Vid sådana inflammationer kan smittämnet börja utsöndras innan sjukdomssymptomen framträder, och symptom uppvisas inte heller vid alla inflammationer. Därför menar en del experter att det kan bli en smitta som inte går att kontrollera på den enskilda gården om pastöriserad mjölk sprids.

Jag får återkomma i ett senare inlägg, eftersom min taletid är slut.

MONA SAINT CYR (m):

Herr talman! Herr jordbruksminister! Som gammal hälsovårdsinspektör har jag full respekt för denna lagstiftning så till vida. Å andra sidan påpekade jag också att det har hänt en hel del under de gångna åren. Jag vet vad olika professorer har sagt i denna fråga, jag har fått undervisning i det. Jag vet också att det sedan 1985 har gjorts kontroll av just den mjölk som jag talar om. Och man har inte funnit några som helst anmärkningar på den. Mjölken har också distribuerats inom ett fyratimmarsintervall, från produktion till konsumtion. Och det är alltså fråga om en frivillig konsumtion på mångas begäran. Det skulle möjligen kunna tala för att en sådan verksamhet kan fortsätta, kanske under förutsättning att den får en försökskaraktär. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har ansett det vara helt tillrådligt och har fått stöd av länsveterinären. Detta ärende har varit uppe en gång tidigare, men då gällde det butiksförsäljning, vilket livsmedelsverket sade nej till. Därför stämmer inte det som jordbruksministern sade om Rune Rydén's fråga i det avseendet.

Ärendet är färdigbehandlat hos livsmedelsverket och ligger nu hos regeringen. Det sade generaldirektören. Det är därför jag frågar: Vad händer hos regeringen?

Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Det som finns hos regeringen är ett överklagande från Dörrodsbonden. Han har begärt att få möjlighet att yttra sig fram till den 12 oktober, vilket styr regeringens hantering tidsmässigt. Det är inte så att rege-

ringen fördröjer detta. Makarna Pettersson har också så sent som den 9 oktober begärt att det överklagande som de har gjort skall vilandeförklaras i avvaktan på kammarrättens beslut.

Min uppfattning är att regeringen så snart som det är praktiskt möjligt bör hantera ärendet. Men det är alltså den överklagande själv som har bett att hans överklagande skall vila tills vidare.

Herr talman! Jag vill inte och kan inte gå in i sakfrågan. Det är livsmedelsverket och inte regeringen som i detta skede skall göra en bedömning av hur det ser ut och vilka möjligheter som finns i det enskilda fallet i Dörröd.

Jag vill i principfrågan, som gäller att mjölken får drickas på den gård där den är producerad och i andra sammanhang, eftersom den frågan togs upp av Mona Saint Cyr, hänvisa till vad statsepizootologen Martin Wierup vid statens veterinärmedicinska anstalt har skrivit. Han pekar på att det finns fall där opastöriserad mjölk dricks på en bondgård t.ex., men han hänvisar också till att personer som vistas nära djur ofta utbildar immunitet och att det därför är mindre risk att de blir sjuka. Han säger följande:

”Exponeras däremot människor liksom djur för smittämnen mot vilka de ej har immunitet blir sjukdomsutbrotten ofta mera akuta och av allvarligare natur. --- Detta är bakgrunden till den stora tveksamhet som finns inför försäljning av opastöriserad mjölk till personer som normalt ej lever nära de mjölklevererande djuren.

Bidragande till tveksamheten är också att försäljning av infekterad mjölk kan resultera i en omfattande smittspridning. Därför måste det vara helt fel att sälja opastöriserad mjölk till skolor, barndaghem och storkök, för att inte tala om institutioner inom åldrvården.”

Detta är ett uttalande av en expert. Det finns naturligtvis andra experter. Men jag tycker att det är viktigt att se att detta är en betydligt allvarligare hälsofråga att diskutera än vad som ofta görs gällande i den allmänna debatten, även om jag kan medge att Mona Saint Cyr inte har bagatelliserat hälsofrågan på ett sådant sätt som tyvärr alltför ofta sker.

MONA SAINT CYR (m):

Herr talman! När jordbruksministern säger att livsmedelsverket inte har fått någon dispensansökan stämmer det inte med verkligheten, eftersom detta ärende nu ligger hos regeringen. Livsmedelsverket har nämligen begärt in de handlingar som ligger hos hälsovårdsnämnden som har dispensansökan men som har fått sin rätt att ge dispens återkallad från livsmedelsverket i och med den nya lagstiftningen. Generaldirektören har sagt att detta inte är verkets bord utan att det är regeringens bord. Det är för att få det beskedet som jag ställer frågan. Jag vill därför återkomma till principfrågan. Skulle inte jordbruksministern, med tanke på de uttalanden som jag förmodar att han och regeringen i övrigt har gjort när det gäller de alternativ som kan tänkas i detta sammanhang, ha kunnat ställa sig bakom en försöksperiod för den verksamhet som nu har pågått under fem år och som alltså skulle kunna fortsätta under mycket stor kontroll, för att man skall kunna se vad en sådan kan ge i detta sammanhang? 17 § i livsmedelskungörelsen har ju liberaliserats. Vem som helst får sälja mjölk till grannar, osv. Däremot får mjölk inte säljas i detta fall trots att det sker under kontroll. I det andra fallet

Svar på frågor

är mjölken okontrollerad. Då får man inte uppfattningen att det är farligt, eftersom man kan dricka denna mjölk ändå.

Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Jag har redan sagt att jag inte kan uttala mig i ett enskilt ärende, ett ärende som dessutom icke ligger hos regeringen för prövning. I detta fall har Mona Saint Cyr helt enkelt fel. Livsmedelsverket har inte heller någon dispensansökan för behandling. I detta sammanhang vill jag bara hänvisa till det svar som jag har givit, det är fakta.

Det som regeringen har prövat är ett överklagande som gäller mjölkföreskrifterna. Som när det gäller alla frågor som bereds inom regeringskansliet är det min förhoppning att vi så snart som möjligt kan fatta beslut.

MONA SAINT CYR (m):

Herr talman! Då har livsmedelsverkets generaldirektör en annan uppfattning om det här ärendet och dess fortsatta hantering. Verket tänker tydligen inte ta upp det – det är i alla fall det besked som jag har fått på min förfrågan.

Näringsfrihetsombudsmannen har också yttrat sig över ärendet och talat om att detta borde kunna tillåtas med tanke på att vi nu reglerar jordbruket. En särskild kommitté har visst fått uppdraget att utreda hur man ytterligare kan förstärka konkurrensen. Vore inte detta ett lämpligt objekt för det?

Jordbruksminister MATS HELLSTRÖM:

Herr talman! Den nya debattformen stimulerar till att man kanske begär fler repliker än man gjorde enligt den gamla debattformen. Det gäller i och för sig både frågandet och svaret. Låt mig ändå säga, att eftersom det inte finns någon dispensansökan hos livsmedelsverket, finns det för dagen inget ärende hos livsmedelsverket. Det som finns hos regeringen gäller mjölkföreskrifterna.

Förvisso är det viktigt att ha enkla regler för jordbruket. Förvisso är det viktigt att stimulera till småskalig förädling. Men då är det också viktigt att detta görs i sådana former att konsumenterna kan känna trygghet för sin hälsa när de köper produkter från den småskaliga produktionen. Det tycker jag skall vara principiellt vägledande. Sedan kan jag, som Mona Saint Cyr väl känner till, inte diskutera enskilda fall här.

MONA SAINT CYR (m):

Herr talman! Om man av principiella skäl vill genomföra en försöksverksamhet under livsmedelsverkets kontroll, skulle då inte jordbruksministern kunna ställa sig bakom detta med tanke på den alternativa produktionen?

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Hänvisning av ärenden till utskott

Prot. 1989/90:16
24 oktober 1989

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1989/90:27 till näringsutskottet

Skrivelserna
1989/90:18 till justitieutskottet
1989/90:29 till utrikesutskottet

28 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkanden 1989/90:KU13 och KU20
Kulturutskottets betänkande 1989/90:KrU10
Näringsutskottets betänkande 1989/90:NU11

29 § Bordläggning

Anmälades och bortlades
Propositionerna
1989/90:21 En ny prisregleringslag
1989/90:26 Beslutanderätten i fråga om luftfartstaxorna
1989/90:30 Vissa äktenskapsrättsliga frågor
1989/90:31 Ändringar i allemanssparandet
1989/90:38 Ändrade bestämmelser i fråga om bostadsbidrag för år 1990
1989/90:39 Dubbelbeskattningsavtal mellan de nordiska länderna beträffande skatter på arv och på gåva

Skrivelse
1989/90:20 1989 års redogörelse för de statliga företagen

Konstitutionsutskottets betänkande
1989/90:KU22 Prövning av fråga om tillämpningen av 3 kap. 15 § riksdagsordningen i visst fall

Skatteutskottets betänkande
1989/90:SkU9 Uppskov till efter utgången av oktober 1989 med behandlingen av vissa motioner

Socialförsäkringsutskottets betänkande
1989/90:SfU6 Uppskov med avgivande av betänkande

Socialutskottets betänkande
1989/90:SoU16 Uppskov med avgivande av betänkande

30 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställdes

den 23 oktober

1989/90:34 av *Gudrun Schyman* (vpk) till försvarsministern om JAS-projektet:

De senaste årens internationella utveckling har gjort att världen i dag befinner sig i en helt ny politisk situation. I spåren av avspänningen mellan stormakterna finns en positiv och förhoppningsfull utveckling i en lång rad konflikter runt om i världen. Avspänningen är djupare och mer långtgående än någonsin, och en lång rad länder har, vid sidan av de ingångna avtalen om medeldistansvapen och kemiska vapen både i ord och i handling, uttryckt vilja att ta ensidiga initiativ för att ytterligare driva på och stödja nedrustningsprocessen i världen.

Processen med avspänning och minskning av de militära rustningarna måste fortsätta, och det ligger i det svenska folkets intresse att också Sverige aktivt medverkar i denna process.

Kritiken mot JAS-projektet har under den senaste tiden tilltagit. Allt fler frågar sig om det är klokt att ett litet land satsar så stora resurser på ett dyrbart och tekniskt avancerat militärt projekt som redan havererat. Detta samtidigt som skola, barnomsorg, sjukvård och äldreomsorg har en akut brist på resurser.

Andra tror sig se fördelar med ett projekt som Sverige utvecklar och som därmed påstås ge oss oberoende av andra stater. En för dessa människor intressant fråga är hur oberoende vi egentligen är av andra stater i utvecklingen av ett eget stridsflygplan.

Jag vill fråga försvarsministern:

Hur stor del av JAS-tillverkningen bygger på elektronik från USA?

Är JAS-projektet möjligt att genomföra utan elektronik från andra stater?

1989/90:35 av *Gullan Lindblad* (m) till statsrådet Maj-Lis Lööv om flykting- och invandrarpolitiken:

Sverige har en generös flyktingpolitik. Den nya utlänningslagen – som från många håll utmålades så negativt – tycks vara ännu generösare än den tidigare att döma av det stora antalet asylsökande på senare tid.

Negativismen mot kontrollåtgärder medförde tyvärr bl.a. att lagförslaget om möjlighet till viss kroppsvisitering är vilande till slutet av maj nästa år. Detta förslag var en möjlighet att komma åt den s.k. dokumentlösheten, som visat sig vara ett stort problem när det gäller att fastställa en persons rätta identitet. En utbredd tvekan om sedermera svenska medborgares identitet kan skapa misstro och minskad trovärdighet för det svenska medborgarskapet i ett internationellt perspektiv, vilket vore att djupt beklaga.

I Svenska Dagbladet den 23 oktober finns en artikel av chefen för FN:s flyktingorgan UNWRA i Syrien, i vilken han varnar Sverige för att bli "ett

säkert paradys för en del av världens värsta skurkar, terrorister och mördare" på grund av en alltför dålig kontroll av de personer som mottas som flyktingar. Han anser att Sverige borde ha klara och entydiga regler i Genèvekonventionens anda men knappast gå så mycket längre, d.v.s. inte ta emot så många asylsökande på grund av flyktingliknande skäl. Samtidigt är han kritisk mot att invandrarna inte inlemmas i svenskt arbetsliv och att de alltför länge tvingas till passivt bidragstagande.

Många av de nämnda faktorerna har sedan länge diskuterats av företrädare för moderata samlingspartiet. Enligt tidigare uppgift av invandrarministern kommer regeringen nu att föreslå åtgärder för ett friare resursanvändande för kommunerna vad gäller de statliga medlen – ett förslag som vi länge väntat på – vilket borde kunna underlätta möjligheterna till bl.a. praktiktjänstgöring och inslussning i arbetslivet.

Mot bakgrund av ovannämnda artikel som ställer Sveriges situation i en minst sagt oroande belysning, och med tanke på det ökade antalet asylsökande sedan den nya lagen trädde i kraft den 1 juli i år, vill jag till invandrarministern ställa följande frågor:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att öka kontrollen av de asylsökande så att inte terrorister och kriminella element kommer in i landet?

Kommer ytterligare förslag i anledning av den s.k. dokumentlösheten att föreslås?

Är regeringen beredd att ta upp en ny diskussion angående begreppet "flyktingstatus" om antalet asylsökande även fortsättningsvis ökar kraftigt?

den 24 oktober

1989/90:36 av *Sten Andersson* i Malmö (m) till miljö- och energiministern om vissa konsekvenser av kärnkraftsavvecklingen:

Riksdagsmajoritetens beslut att två kärnkraftsreaktorer i södra Sverige, varav en i Barsebäck i Skåne, skall tas ur drift 1995 och 1996 kommer enligt många forskare, vetenskapsmän, fackförbund m.fl. att innebära omfattande störningar för Skånes invånare. Elbrist, vilket innebär omfattande ransonerings och kraftigt ökande elpriser, kommer att slå hårt mot hushållens ekonomi. Dessutom kommer miljön i Skåne att kraftigt försämrats, då nyproducerad elenergi med all sannolikhet endast kan komma från fossileldade enheter.

Detta innebär att koldioxidutsläppen stiger till oacceptabla nivåer. För att minska dessa utsläpp är risken uppenbar att man kommer att föreslå stora inskränkningar av framför allt personbilstrafiken i Skåne. Många, inte minst inom LO-kollektivet, har i dag bil och kommer att uppleva inskränkningar i möjligheten att disponera den egna bilen som starkt besvärande.

På grund av regeringens energipolitik, eller rättare sagt klara avsaknad av energipolitik, har socialdemokratin det yttersta ansvaret när koldioxidutsläppen över Skåne ökar, och för att klara denna situation är risken uppenbar att åtgärderna går ut över det enskilda bilägandet. Betydelsefulla grupperingar inom socialdemokratin och till partiet närstående organisationer har uttryckt tankar i denna riktning.

Bilägandet, som i dag är i stort sett var mans möjlighet, riskerar att försvåras på grund av en återgång till en energiproduktion som Sverige i andra sammanhang kritiserar andra länder för. Konsekvensen är inte helt tydlig.

Kommer statsrådet att överväga kraftiga begränsningar av personbilstrafiken i Skåne som en konsekvens av att den förtida kärnkraftsavvecklingen förutsätter fossileldade ersättningar?

1989/90:37 av *Alexander Chrisopoulos* (vpk) till statsrådet Maj-Lis Lööv om flyktingpolitiken:

De flesta initierade politiker i Sverige känner numera till och är oroad över den utveckling på flyktingpolitikens område som håller på att ta form inom EG. Den samordnade och gemensamma flyktingpolitiken inom EG kommer att bli mycket mer restriktiv än nu. Genom en omfattande registrering av flyktingar, med tagande av fingeravtryck och fotografering, som kommer att vara tillgänglig för alla länder i EG och de länder som ansluter sig till EG:s bestämmelser, stänger Europa sina gränser.

En harmonisering till EG:s gemensamma europeiska flyktingpolitik innebär för Sveriges del att vi avsäger oss rätten att själva bestämma vår flyktingpolitik med utgångspunkt från våra värderingar och accepterar en restriktiv flyktingpolitik som kommer i strid med de beslut som den svenska riksdagen har fattat. Men problemet är större än så: oavsett om Sverige harmoniseras till EG eller inte vad gäller flyktingpolitiken är risken stor att Sverige kan tvingas att utveckla en praxis som innebär en de facto-anpassning. Frågan är: Kan Sverige behålla och fullfölja en självständig, generös och human flyktingpolitik när EG stänger sina gränser?

Från denna utgångspunkt vill jag fråga invandrarministern:

Vad tänker invandrarministern göra för att Sverige också i framtiden skall skaffa sig möjligheter att ha en självständig, generös och human flyktingpolitik?

31 § Kammaren åtskildes kl. 17.22.

In fidem

OLOF MARCUSSON

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Prot. 1989/90:16
24 oktober 1989

Tisdagen den 24 oktober

1 § Återkallelse av motion	1
2 § Justering av protokoll	1
3 § Svar på fråga 1989/90:126 om policyn vid professorstillsättningar Utbildningsminister Bengt Göransson Margit Gennser (m)	1
4 § Svar på fråga 1989/90:132 om kulturmiljövårdens beredskapsar- beten	5
Utbildningsminister Bengt Göransson Sylvia Pettersson (s)	
5 § Svar på fråga 1989/90:114 om en inventering av narkotikamiss- bruket	7
Socialminister Sven Hultström Birgit Henriksson (m)	
6 § Svar på fråga 1989/90:128 om åtgärder mot sociala orättvisor . .	9
Socialminister Sven Hultström Jan-Olof Ragnarsson (vpk)	
7 § Svar på fråga 1989/90:129 om åtgärder mot spridning av klamy- diasmitta	12
Socialminister Sven Hultström Margó Ingvardsson (vpk)	
8 § Svar på fråga 1989/90:131 om luftburna sjuktransporter	14
Socialminister Sven Hultström Olle Östrand (s)	
9 § Svar på fråga 1989/90:136 om legitimation av naprapater	16
Socialminister Sven Hultström Bengt Silfverstrand (s)	
10 § Svar på fråga 1989/90:84 om exploateringen av Antarktis	18
Utrikesminister Sten Andersson Annika Åhnberg (vpk)	
11 § Svar på fråga 1989/90:120 om Raoul Wallenbergs försvinnande	21
Utrikesminister Sten Andersson Per Stenmarck (m)	
12 § Svar på fråga 1989/90:113 om ökad valfrihet i boende för äldre	22
Bostadsminister Ulf Lönngvist Carl-Johan Wilson (fp)	
13 § Svar på fråga 1989/90:117 om verksamheten vid SIDA	24
Statsrådet Lena Hjelm-Wallén Marianne Samuelsson (mp)	
14 § Svar på fråga 1989/90:122 om ändrade regler för fyllnadsinbetal- ning av skatt	25
Finansminister Kjell-Olof Feldt Gudrun Norberg (fp)	

15 §	Svar på fråga 1989/90:130 om följderna för konstnärer m.fl. av skattereformen	27
	Finansminister Kjell-Olof Feldt Gudrun Schyman (vpk)	
16 §	Svar på fråga 1989/90:137 om förhandsbesked i taxeringsfrågor	28
	Finansminister Kjell-Olof Feldt Margit Gennser (m)	
17 §	Svar på fråga 1989/90:116 om verksamheten vid luftfartsinspektionen	29
	Kommunikationsminister Georg Andersson Anders Svärd (c)	
18 §	Meddelande om dagens föredragningslista	32
	Förste vice talmannen	
19 §	Svar på fråga 1989/90:123 om sekretesslagstiftningen beträffande läkemedelsmissbruk	32
	Justitieminister Laila Freivalds Barbro Westerholm (fp)	
20 §	Svar på fråga 1989/90:88 om handläggningen av asylärenden.	33
	Civilminister Bengt K Å Johansson Rune Backlund (c)	
21 §	Svar på fråga 1989/90:105 om utfästandet av belöningar för tips i allvarliga brottsutredningar.	35
	Civilminister Bengt K Å Johansson Bengt Harding Olson (fp)	
22 §	Svar på fråga 1989/90:74 om sysselsättningen i Karlskoga-regionen	38
	Arbetsmarknadsminister Ingela Thalén Gudrun Norberg (fp)	
23 §	Svar på fråga 1989/90:111 om företagsinvesteringarna i Stockholm.	39
	Arbetsmarknadsminister Ingela Thalén Filip Fridolfsson (m)	
24 §	Svar på fråga 1989/90:119 om sysselsättningen vid Tal och Punkt i Kiruna	43
	Arbetsmarknadsminister Ingela Thalén Bruno Poromaa (s)	
25 §	Svar på fråga 1989/90:127 om det svenska näringsklimatet	45
	Industriminister Ivar Nordberg Margit Gennser (m)	
26 §	Svar på frågorna 1989/90:124 och 125 om pastöriserad mjölk vid skollunch, m.m.	48
	Jordbruksminister Mats Hellström Mona Saint Cyr (m)	
27 §	Hänvisning av ärenden till utskott.	52
28 §	Förnyad bordläggning.	53
29 §	Bordläggning	53

30 § Meddelande om interpellationer

1989/90:34 av Gudrun Schyman (vpk) om JAS-projektet	54
1989/90:35 av Gullan Lindblad (m) om flykting- och invandrar- politiken	54
1989/90:36 av Sten Andersson i Malmö (m) om vissa konse- kvenser av kärnkraftsavvecklingen	55
1989/90:37 av Alexander Chrisopoulos (vpk) om flyktingpoliti- ken	56

Prot. 1989/90:16

24 oktober 1989
